

DE WAARZEGGER

Komedie

Vertaald en bewerkt naar

THE PURITAN

een apocriefe Shakespeare

Auteur: Thomas MIDDLETON.

Hedwig COOREMANS 2009

't Serclaesstraat 11
1740 Ternat.

02/582.09.48

hedwig.cooremans@telenet.be

users.telenet.be/hedwig.cooremans

Over de Apocriefen

Een apocriefe Shakespeare is een toneelwerk dat aanvankelijk (reeds vanaf de zeventiende eeuw) aan *William Shakespeare (1564-1616)* werd toegeschreven, maar dat door specialisten na grondige studie als dusdanig werd afgewezen.

Het is zo dat verscheidene auteurs uit de *Elisabethaanse periode* (eind zestiende, begin zeventiende eeuw) aan eenzelfde stuk konden schrijven. Het is bijgevolg mogelijk dat Shakespeare voor een bepaald stuk een aantal scènes tot zelfs een heel bedrijf leverde, het scenario bedacht of slechts een paar replieken schreef. Soms lees je inderdaad regels waarvan je afvraagt of Shakespeare er niet de hand in heeft gehad, want ze zijn zo prachtig dat je de indruk krijgt dat ze van de meester zijn. Zo ook herkennen specialisten in bepaalde scènes van een stuk zijn hand, terwijl de rest zonder de minste twijfel door een andere auteur werd geschreven.

Werken, zoals *Edward III* en *The Two Noble Kinsmen*, zijn volgens sommige kenners niet van Shakespeare, terwijl anderen beweren van wel. Beide werken behoren niet tot het officiële

Shakespeare repertoire, hoewel ze in 2005 opgenomen werden in *the Second Edition of the Complete Oxford Shakespeare*.

Er bestaan in totaal 14 apocriefen waar de grote meester in meer of mindere mate de hand heeft in gehad, maar in werkelijkheid zijn het er meer dan veertig. Het grootste aantal mag echter beschouwd worden als van andere auteurs.

Dat het apocriefen zijn betekent echter niet dat deze werken in de zestiende en zeventiende eeuw geen succes kenden of dat het waardeloze stukken zijn. Ze vragen alleen een grondige revisie en aanpassing.

Het is boeiend om het fenomeen van de apocriefen te bestuderen. Ik vertaalde en bewerkte eerder *The Merry Devil of Edmonton* dat de titel meekreeg: *De Vrolijke Duivels van Eikendam*.

The Puritan

The Puritane of The Widowe of Watling Street is een *jacobijnse komedie* uit 1606 die voor het eerst werd gepubliceerd in 1607.

Het titelblad van deze quarto uitgave (een goedkoop drukwerk, klein formaat) vermeldt: *Written by W.S.* Deze komedie beschouwt men echter als een *apocriefe Shakespeare* en na grondige tekstanalyse werd ze naar alle waarschijnlijkheid door *Thomas Middleton (1580-1627)* geschreven. Het stuk werd in 2007 overigens toegevoegd aan de verzamelde werken van *Middleton*, uitgegeven door *the Oxford University Press*.

Personen

7 dames, 12 heren, figuratie.

- * Weduwe SCHERP
- * SANA: haar oudste dochter
- * MIRA: haar jongste dochter
- * NATHAN: haar zoon
- * DOKUS FIJNGOED, flierefluter, waarzegger
- * PIRRE PALINGS, zijn kompaan, soldaat
- * KLAARTJE, meid
- * KAATJE, meid
- * SAARTJE, meid
- * Korporaal NIJDAS. Vloekt veel
- * CIPIER
- * Kapitein PAUWOOG, struikrover
- * OLIVER: rentmeester en aanbieder van weduwe Scherp
- * ANDREAS PANCREAS: verarmde edelman, vrijer van Sana
- * LUCAS GEELVINK: rijke jonker, vrijer van Mira
- * KRAAI: agent
- * RAAF: agent
- * Een edele HEER
- * Vrouw HAZEPEPER

* Muzikanten, lijkbidders, agenten, (ev. kinderen)

* * * * *

Decor, kostumering, muziek en verdere aankleding van het stuk worden in volle vertrouwen in handen gelegd van een onderlegd regisseur.

H.C.

BEDRIJF 1

Scène 1

Weduwe Scherp, haar dochters Sana en Mira, en haar zoon Nathan. De dames dragen rouwkleding.

SCHERP: Was ik maar nooit geboren! Ik heb zonet mijn lieve, zoete echtgenoot begraven. Hij was de beste man die een vrouw zich kan wensen. Ik zou dagen aan een stuk kunnen huilen en treuren, want vergeten doe ik hem nooit.

MIRA: Wij zijn allen geboren om te sterven. Het leven duurt slechts de tijd van een zucht en de

mens passeert van de ene kant naar de andere.

NATHAN: Tussen die twee punten ligt het leven voor het rapen. Profiteer ervan.

MIRA: Lieve moeder, ik smeed u, ge hebt al genoeg tranen vergoten. Het is tijd om uw ogen eindelijk rust te gunnen.

SANA: Ik wil gerust treuren in uw plaats, als 't voor u 't zelfde is.

SCHERP: Lieve kinderen, als de regen vaders lichaam kon zegenen, dan zou het nu stormen boven zijn graf. Laat mijn tranen als regendruppels zijn.

NATHAN: Och, moeder... Er zijn weduwen die slechts de duur van een mussentijl treuren. Die van de vrek laat niet één traan, want haar man heeft haar geleerd haar verdriet in de grond te stoppen. En de lustige weduwe mag haar blik niet door tranen laten vertroebelen, of ze mist haar volgende aanbieder. (En die van de kippenboer, die mist zijn eieren!)

SCHERP: Vergelijk me niet met dat soort vrouwen, mijn zoon. Uw vader overtrof hun mannen in alles.

MIRA: Moeder, maak gebruik van de korte tijd die het leven u geeft. Vader heeft u achtergelaten in goede doen. Ge zijt rijk. Rijk en mooi.

SCHERP: Hoe kunt ge zo iets zeggen...

MIRA: Ge kunt onmogelijk verhelen dat uw jaren niet zijn vergaan, zodat geen man u nog een blik zou gunnen. Uw kansen op een echtgenoot blijven hoog, daar ben ik van overtuigd.

SCHERP: Hertrouwen? Is het dat wat ge bedoelt, mijn dochter? Nee, nooit vind ik nog een rechtschapen ziel zoals uw vader. Hij gaf mij alles. Ik had geld in mijn beurs, ik beheerde have en goed, ik reisde waarheen ik wou, ik kwam naar huis wanneer ik wou en ik bleef thuis zolang ik wou. Ik kon doen wat me behaagde, hij legde mij nooit een strobreed in de weg. Oh, mijn lieve man, zoals gij bestaat er geen tweede.

NATHAN: (Hoor dat gejammer toch eens! Het is alsof mijn moeder weent voor alle vrouwen die ooit hun man hebben verloren. Hoe stom! De tranen van sommige weduwen vullen amper een vingerhoed en met krokodillentranen blijft een zakdoek kurkdroog.)

MIRA: Zoek vertroosting, moeder. Hoog uw hart! Hier staan uw kinderen. Vader heeft goed voor ons gezorgd. Wij zullen een goede partij treffen en voor afstamming zorgen. Dan zal uw wereld opnieuw vrolijk zijn.

NATHAN: Komaan, moeder. Hou eens op met dat gejammer. Vader is dood en begraven. Meer valt er niet te vertellen.

SCHERP: (*Knielt*) Ik zweer hierbij plechtig dat ik nooit een verbintenis aanga met een andere man dan uw vader. Zo niet mag ik in schande vergaan en als overspelige vrouw over de tongen rijden van vorst en landman. En gij zoudt beter mijn voorbeeld volgen, als eerbetoon aan uw geliefde vader.

SANA: (*Knielt*) Ik kniel neer als een maagd die nog nooit door een man werd bekend en in het diepe duister van deze rouw zweer ik dat ik evenmin ooit een man zal bekennen. Ik wens achteraf niet te treuren om het smartelijke verlies dat een dierbare echtgenoot ongetwijfeld is. Als moeder het zo zegt, dan is het zo.

MIRA: (*Knielt*) (Ik zal ook maar knielen, zeker?) Als ik zeg dat ik nooit zal trouwen, dan zou ik liegen. Ik kan evengoed zweren dat de nacht nooit meer zal overgaan in de dag. Wij vrouwen moeten leven voor hen die blijven. Met degenen die ons verlieten kunnen we niets meer aanvangen.

NATHAN: (Ik zweer dat ik nooit voor mijn vader neerkniel. Ik heb het tijdens mijn jeugd meer dan genoeg moeten doen.)

SCHERP: En gij, mijn zoon, zijt gij een wassen beeld? Ongevoelig en kil als de nevel die 's ochtends de beemden bedekt?

NATHAN: Ach, hou op, moeder. Ik ben geen klein kind meer. Mijn vrienden zouden nogal lachen als ze u zo bezig hoorden.

SCHERP: Zijt gij dan niet in staat om één enkele traan van wanhoop en verdriet over uw wang te laten rollen?

NATHAN: Laat mijn lieve zusjes wenen in mijn plaats. In ruil zal ik hartelijk lachen op de dag dat ze met een vel verfrommeld van ouderdom en een rug krom door jicht nog altijd zitten te wachten op hun Jantje Vanpas.

SCHERP: Nathan! Uw houding grieft me dieper dan de dood van uw arme vader. Hij ijverde zijn leven lang voor uw welzijn en dat van uw zusters. Waarom weigert ge om te treuren?

NATHAN: Wat voor zin heeft al dat gejammer, moeder? Als mijn tranen vader konden terugbrengen, dan begon ik er op staande voet aan. (Bij manier van spreken!) Maar zelfs een zee van tranen schenkt hem het leven niet terug. Ge weet zo goed als ik dat hij heeft geprofiteerd van zijn verblijf hier op aarde. Het leven is gul voor hem geweest en bij zijn dood werd hem vreselijk lijden bespaard. (De schurk was beter verrekt.) Ik beloof u plechtig dat ik gelukkig zal leven van zijn nalatenschap. Dat is, geloof ik, geen reden om te treuren.

SCHERP: Nathan, hoe durft ge! Vader heeft het onmogelijke bewerkstelligd om u gronden en panden na te laten waar hij zijn leven lang hard heeft moeten voor zwoegen.

NATHAN: Dat heeft hij zeker. Zelfs alles wat zijn enige broer als erfdeel rechtens toekwam heeft hij ingepalmd. Gij zijt natuurlijk al lang vergeten dat mijn arme oom Rijckaert van miserie gestorven is, nadat zijn broertje hem kaal had geplukt. Mijn vader heeft mij een fortuin nagelaten dat hij door woeker en bedrog heeft bijeen geschraapt. En gij zoudt willen dat ik om hem treur?

SCHERP: Ondankbare vlegel! Hoe durft ge op zo'n schandelijke wijze over uw vader spreken? Uit mijn ogen, zoon zonder hart! Ik wil u niet meer zien. (*Af. Sana volgt haar*)

MIRA: Mijn vader en gij, dat zijn twee rochels op dezelfde muur gespuwd. Dwaas die ge zijt.

NATHAN: Als mijn vader er behagen in schiep om een dwaas als ik te concipiëren, dan was het niet meer dan zijn plicht om goed voor die dwaas te zorgen. (*Mira af*) En hij heeft zijn woord gestand gedaan, dat moet ik hem nageven. Dat hij met recht en rede ruste in

vrede. Het is hem gegund. Zijn kist en hij zijn als een vette hamburger druipend van de ketchup, waar de wormen zich te goed zullen aan doen. Vaarwel, lieve pappie. Het ga u goed in een ander leven. In de hel of in de hemel, het maakt mij niets uit. Vanaf nu regel ik mijn zaakjes zelf. Ik laat me niet meer op mijn kop zitten door dat vrouwvolk. Ik wil een leven leiden als een luis op een zeer hoofd. Huizen van plezier, verleid mij met uw blauwe en groene lichten. Goktenten en kroegen, ik sta te trappelen van ongeduld om u met mijn bezoek te vereren. (Af)

Scène 2

DOKUS: Wat staat er ons nog allemaal te wachten, ouwe degenlikker? In uw beste jaren waart gij driftig als een kikker, prikkelbaar als een horzel en druk als de vlooien in de pels van een straathond. Nu zit ge werkloos naar het leven te staren, stil als het blad van de esp voor het in windloze lucht de grond raakt. Uw schietijzers en uw messen rusten in hun foedralen, en uw paard is knokig en kreupel. 't Arme beest snakt naar de slachter, zijn verlosser. Ze zeggen dat de vrede zetelt als de advocaat van een oorlog die ze vergoelijkt. Ze wiegt ons in slaap en van een dapper soldaat zoals gij maakt ze een sufkop.

PIRRE: Dat ik niet weet wat er met mij moet gebeuren, Dokus Fijngoed, mijn vriend. Wat ik wel weet is dat het slecht gaat, want wat is een krijgsman zonder krijg? Hij is als een pasgetrouwde echtgenoot zonder drift. Als een kat zonder jongen. 't Is niet onder woorden te brengen wat ze eerlijke mensen zoals ik durven aandoen. Zolang ik mij kan herinneren ben ik soldaat geweest, maar als ik mezelf nu in een plas bekijk zie ik een oude ijzervreter die veranderd is in een domme kinkel.

DOKUS: Met domme kinkels plaveien ze straten, Pirre Palings. Hou dat goed voor ogen.

PIRRE: Ik weet het. Wat blijft er na de oorlog over dan bij gebrek aan werk mijn soldij te verteren? Zie mij hier staan/zitten. Ik ben een berooide soldaat, gepluimd door pacifisme

en uitgespuwd door een maatschappij die dank zij mijn dapperheid en doodsverachting in vrede mag leven.

DOKUS: Ach, vriend, mij is het niet beter vergaan. Jarenlang heb ik hard gestudeerd en nog ben ik niet gediplomeerd. Het weinige geld dat ik door zwoegen en sparen had vergaard, besteedde ik uitsluitend aan cursussen en dure leerboeken. Tot ik ten slotte niets meer overhield en van miserie crepeerde. Scheel van de honger had ik de euvele moed om een homp brood en een stuk kaas te stelen. Ze hebben me zonder pardon de straat op geschopt. Dan mag ik nog van geluk spreken dat ze de gerechtsdienaars niet hebben geroepen en dat ik geen bemoste muren heb gezien, druipend van het vocht.

PIRRE: Oorlog is een bloedzuiger, zeggen ze en dat geef ik toe. Toch durf ik in eer en geweten beweren dat vreedstijd meer verborgen tirannie, gekuip en gekonkel inhoudt, en dat geweld en zonde dan hoogtij vieren, meer dan tijdens een oordeelkundig gevoerde oorlog. Want vrede is een slechte leermeester. Vrede kweekt kinderen die door nietsdoen in weelde opgroeien tot luiards, nietsnutten en profiteurs omdat ze alles onder hun kont krijgen geschoven. In vreedstijd wentelen de hoge hoeden en de vette smoelen zich in wellust en opulentie. Ze vreten mekaar op als waren ze roofvissen. Is het niet beter dat een flinke oorlog komaf maakt met zo'n troep?

DOKUS: Toen ik naar mijn geboortedorp terugkeerde waren al mijn vrienden afgestudeerd en verhuisd. De weinigen die zich mij herinnerden keken me aan met de nek, alsof ik schurft had. Ik zwierf rond als een straatkat en waar ik kwam werd ik met stokslagen verwelkomd. De inhoud van mijn maag hing af van mijn vernuft. Veel was dat bijgevolg niet. Want wat kan een arme dompelaar doen met kennis en geleerde woorden? Zij waren mijn rampspoed. Het enige waar ik goed in was, was mezelf in het Grieks en het Latijn bedelaar en schavuit noemen.

PIRRE: Was ik maar als schavuit geboren en niet als bedelaar, vriend Dokus. Want als het waar is wat ze mij vertelden, had mijn vader niets in zijn beurs toen hij mij verwekte.

DOKUS: “Facilis descensus averni” zoals ze in 't Latijn zeggen. “Het is gemakkelijk af te dalen naar de onderwereld”. Toch voor een schurk.

PIRRE: Dokus, gij moogt van mij schurk zijn zoveel ge wilt, en vrede mag dan een goede moeder

zijn voor alle stielen, zoals ze het is voor verwende en luie kinderen, maar niet voor ons die van de krijg moeten leven. Vrede is ons vergeten, want wij zitten tot over onze oren in de stront.

DOKUS: Laten we, mijn vriend en lotgenoot, nu de oorlog toch tot het verleden behoort, de vrede gebruiken zoals het ons uitkomt. Laten we haar door ons vernuft naar onze hand zetten en in ons voordeel beslechten. Wetten bestaan omwille van overtredingen, zoals de vrek bestaat omwille van zijn schraapzucht en de boer omwille van zijn landerijen en zijn vee. Waarom zouden wij dan niet bestaan omwille van onze listen en linke streken? Aangezien ons brein ons enige patrimonium is, moeten we het beheren met wijsheid en kunne. Of we aldus de grenzen van het welvoeglijke overschrijden, zal de toekomst moeten uitwijzen. Maar aangezien de toekomst onbekend is, moeten we ons over haar geen zorgen maken. Daarom staat mijn besluit vast: door noodzaak gedwongen noem ik mezelf vanaf nu waarzegger!

PIRRE: Waar-Zegger... Heel toepasselijk.

DOKUS: En van u maak ik *(Neemt een papier en schrijft elk woord neer terwijl hij het uitspreekt)* een tovenaar, voorspeller, escamoteur, magiër, illusionist, handlezer en al wat daar op lijkt.

PIRRE: Tovenaar is voor mij ruimschoots voldoende, Dokus. Hoewel... Als escamoteur zal ik bij de vrouwtjes ongetwijfeld in de smaak vallen. En wat kan ik als magiër allemaal niet wegtoveren! En als ik fijne handjes kan lezen...

DOKUS: Pirre, hou uw klep even dicht, want zo kan ik niet nadenken. Luister, ik ga u leren hoe ge alles en iedereen in de zak moet zetten en bij de bok doen, op de duivel na.

PIRRE: Die is al goed voorzien van alles wat aan de bok hangt.

DOKUS: We zullen mekaar aan cliënteel helpen en hoe groter onze ervaring mettertijd wordt, hoe groter onze buit zal zijn.

PIRRE: Hoe meer zotten, hoe meer vreugd.

DOKUS: Zo kunt ge 't ook uitdrukken.

PIRRE: We zullen flink moeten oefenen, denkt ge niet?

DOKUS: We gaan er direct aan beginnen. Luister, ik ken een weduwe die stijf staat van de poen. Vrouwe Scherp luidt haar naam. Door haar gejammer om haar geliefde woekeraar die onlangs schielijk is komen te overlijden, heeft ze minstens de helft van haar gewicht verloren. Om de dame op peil te helpen, zal enige troost niet misplaatst zijn.

PIRRE: Het kan haar alleen maar deugd doen en ons ook.

DOKUS: Als ge dat maar weet. Deze weduwe wordt onze eerste cliënte. Of patiënte, als ge dat liever hoort.

PIRRE: Mij om het even, ik doe mee!

DOKUS: Ik heb een plan. Maar we hebben een derde man nodig en die zit in het gevang.

PIRRE: Het gevang? Dan heeft hij voorzeker een en ander mispikkeld?

DOKUS: Bijlange niet. Zeg eens, ge beschuldigt die sukkel en ge weet niet eens wie hij is.

PIRRE: Is dat van belang? Hij heeft alvast uitstekende referenties.

DOKUS: Ge kent hem, zeg ik u. Hij is omzeggens mijn bloedbroeder: kapitein Pauwoog.

PIRRE: Kapitein Pauwoog? Ik heb nog onder hem gediend. Ik kan hem alleen maar aanbevelen. Die is in staat om zijn eigen moer te pooien!

DOKUS: Niet overdrijven, Palings! Hoogstens zijn zuster! Kom nu, laten we hem een bezoekje brengen voor ze hem als een poesjenel aan een touw laten spartelen. Onderweg bedenken we wel wat om hem uit de bak te krijgen. Want weet dat een berouwvolle schurk meer waard is dan een jammerende soldaat.

Beiden af.

Scène 3

De drie meiden in rij op: Klaartje, Kaatje en Saartje. Ze komen ze uit de kerk en hebben hun gebedenboek bij.

KLAARTJE: We hebben onze lieve meester begraven, ocharme. Hij is onze gebeden waard. Hij was zo eerlijk en braaf. *(Kruist zich)*

KAATJE: Wijs en deugzaam was hij als geen ander. *(Kruist zich)*

SAARTJE: Eerlijk en braaf? Wijs en deugdzaam? Hij was waard wat hij waard was. Meer zeg ik niet.

KAATJE: Zwijg, domme gans. Onze meester is altijd goed voor ons geweest.

KLAARTJE: Hij deelde met ons spontaan zijn deugzaamheid.

SAARTJE: En zijn bed. Even spontaan!

KLAARTJE: Houd uw grote mond, Saartje. Ge zijt niet goed bij uw verstand, ben ik zeker. Maar ik weet wat er met u scheelt. Gij zijt onze meester nooit erg genegen geweest. Uw opstandigheid griefde hem diep.

SAARTJE: Omdat hij met zijn poten niet van mijn lijf kon blijven. Gij hebt nog altijd niets bijgeleerd als ik u bezig hoor. Ge kraamt nog altijd dezelfde onzin uit.

KLAARTJE: Ik weet het, maar ons vlees was toch zo zwak. De heer vergeve het ons.

SAARTJE: Ach, waarom zou ik het u kwalijk nemen als ge er het uwe hebt van genomen? Maar het moest wel achter hoekjes en kantjes gebeuren, hé meisjes.

KLAARTJE: Stil toch, Saartje! Als iemand u zo bezig hoorde... De goede ziel... *(Knielt)* Ik ben bereid met bebloede knieën boete te doen voor mijn zonden. Oh, mijn lieve meester, ik zal alle dagen bidden voor uw zieleheil. Requiescat in pace!

KAATJE: *(Knielt)* Mijn lieve meester, mijn innige gebeden gaan alleen uit naar u! Dat gij ruste in vrede!

KLAARTJE: Aan het einde van ons leven verpleegt ons liefdevol de dood, alsof hij ons nog een allerlaatste slok adem wil schenken. Welke stervende snakt daar niet naar?

SAARTJE: Alsof dat helpt! Sta liever op, veeg uw knieën schoon en hou u klaar. Want ginder komt korporaal Nijdas.

KLAARTJE: Oei! Korporaal Nijdas? We mogen van onze meesteres niet spreken met die ketter!
(Kruist zich)

KAATJE: Want die zweert ijdel en vloekt zich te pletter! *(Kruist zich)*

NIJDAS: *(Op)* Blikskaters! De kribbenbijters, de wijwaterpissers!

KLAARTJE: Onze meesteres wacht op ons. En die bruit gaat ons nooit laten passeren, ben ik zeker. Wat moeten we doen?

SAARTJE: Wacht... Het is beter kwispelstaartend rond hem te draaien dan onze vranke tongen uit te steken en onze ruggen te krommen als katten in een hoek. Lieve korporaal Nijdas, mag ik uw goedheid op de proef stellen door u vriendelijk te vragen ons te laten passeren.

NIJDAS: De wiedeweerga!

KLAARTJE: Onze meesteres heeft ons spijtig genoeg verboden om in uw gezelschap te vertoeven.

KAATJE: Of gezien te worden. Dat is hetzelfde.

NIJDAS: Sakkerbleu nog aan toe!

SAARTJE: Want dan kunnen deze twee kwebbels door de lasterlijke woorden die ze van u zouden leren de naam van de goddelijke misbruiken en hun vlees is al zo zwak.

NIJDAS: Wat kan mij dat bommen? Godvermiljaarde!

SAARTJE: Ha zo? Dat kan u niet bommen? Nu even goed naar mij luisteren, Nijdas! Ze verkwanselen er hun eeuwige leven door. Maar wat veel erger is, ze krijgen van de stok als onze bazin het te weten komt. Bijgevolg moet u dat kunnen bommen!

NIJDAS: Wel potver hier en ginder! Klaar en Kaat, dekselse kletsbillen en roltongen! 't Is godgeklaagd! Heeft de duivel aan uw staart getrokken? Of heeft hij u misschien om zijn haspel gewonden? Ik vloek en sakker tenminste als een christenmens! Ik ben een man van kaliber en niets minder! Maar gij, kippenbroedsel, gij lijkt wel stom geboren en onnozel gewiegd!

KAATJE: Een christenmens! Die van de heer geen kwaad en van de duivel geen goed weet!

KLAARTJE: Een man van kaliber die geen eens een droge korst heeft om zijn rotte tanden in te zetten, ben ik zeker!

NIJDAS: Ik ben een korporaal van zijne majesteit! Een man van eer, verdraaid! Dat kan van u niet gezegd worden, lastertongen! Wacht, ik geef u seffens een pak op uw broek, gij uitvaagsel, al moest ik mijn handen breken op uw kuisheidsgordel!

KAATJE: Daar geloof ik niks van, want dat accessoire behoort niet tot onze dagelijkse kledij.

KLAARTJE: Bij ons lieve vrouw van Lorettes! Uw handen zouden zeer zeker ergens anders terecht komen dat óp onze broek, ben ik zeker!

NIJDAS: Godslasterlijke toverkollen! Kom hier dat ik u omver blaas, gij nietig schoenskraapsel!

SAARTJE: Man, hou uw adem voor uzelf. Hij stinkt uren in de wind.

NIJDAS: Wat? Honderd miljoen bliksemliters! Ik zal u met het plat van mijn degen aan mijn sabel rijgen, bijbellikers! Kaarsenvreters! Verdekselse drommelse duivelinnen op een hoop!

KLAARTJE: Korporaal Nijdas, vertel wat ge wilt en doe wat ge wilt. Steek ons lek met uw sabel of rijg ons aan uw degen of aan om het even wat, maar houd alstublieft op met vloeken. Wij kunnen tegen een stoot en zelfs meer dan één, maar dat voortdurend gevloek van u, daar kunnen we niet langer verdragen!

NIJDAS: Verroest! Ik vloek als ik wil en zo dikwijls het mij goddorie belieft, gij schepel neusvuil!

KAATJE: Korporaal Nijdas, nog één zo'n verfoeilijke godslastering en we vallen in zwijm waar ge bijstaat. Dat zal u leren.

SAARTJE: En al uw gevloek zal daar niks aan veranderen. Klaar, meisjes? *(Ze zetten zich klaar om in zwijm te vallen)*

NIJDAS: Niet doen, lieve hellevegen! Als mijn regiment u bezig zag, maakt het mij tot schande van de hele troep! Mijn beminnelijke toverheksen, mijn adorabele witte wijvekes! Ik kan er niks aan doen. Het lot verplicht me te vloeken als ik niet wil dat mijn gemoedrust opbrandt en de stemmen van mijn geweten mij blijven achtervolgen tot het einde van mijn dagen.

KLAARTJE: Wat hoor ik, Nijdas? Hebt gij evenveel last van een geweten als van de zweren op uw gat?

KAATJE: Verklaar u nader, korporaal.

NIJDAS: Mijn goede kapitein zit in het gevang. Geheel ten onrechte, wel te verstaan. Ik zweer het. Bij de gulp van mijn broek!

KAATJE: Ai, meisjes. Wat een eed was dat!

KLAARTJE: Als die breekt, zakt zijn broek tot op zijn hielen, ben ik zeker.

NIJDAS: Ik zweer nogmaals, bij de...

DE DRIE: Laat het uit, Nijdas!

NIJDAS: Mijn kapitein Pauwoog is zo eerlijk als vers gefilterd rozenwater. Vandaar dat ik niet begrijp waarom ze hem in die verdommese kerker hebben gegooid.

SAARTJE: Wacht eens... Kapitein Pauwoog, zegt ge? Die snoeshaan is nog familie van mij. Hij is de kleinzoon van een oud-tante.

NIJDAS: Welaan dan, heilige mispel? Als ge een sprankel lef in uw lijf hebt, dan hadt ge al lang hemel en aarde moeten verzetten, alle dekselse drommelse bosduivels nog aan toe! om u te haasten en om mijn kapitein en uw bloedverwant uit die duistere krocht te redden.

SAARTJE: Hoe kan ik dat, geleerde steenezel, als ik er nu pas voor het eerst van hoor?

NIJDAS: Doe iets, alstublieft, schoon wijveke. Ik smee het u, sapperdepietjes. Maak uw spaarkous leeg om hem vrij te kopen, akkerdju! Of de arme donder crepeert!

KLAARTJE: Als hij schuldig is aan de feiten die hem ten laste worden gelegd heb ik daar niets op tegen.

NIJDAS: Maar dat is hij niet, alle donderende donders! Gij blikskaterse hekelteef! Als ik het u zeg!

SAARTJE: Goed, korporaal. Wind u niet zo op. Luister wat we zullen doen: ik ga samen met u mijn verwant en uw kapitein Pauwoog een bezoek brengen. Alleenlijk uit naastenliefde en barmhartigheid wel te verstaan, want geld moet hij van een arme dienstmeid als ik niet verwachten.

NIJDAS: Laten we direct gaan, potver hier en ginder.

SAARTJE: Goed. Meisjes, zeg tegen de bazin dat ik nog een boodschap moet doen. Zuig maar wat uit uw duim, zoals het u belieft.

NIJDAS: Nondepille! Mogen kwezels liegen?

KAATJE: Wij mogen liegen om bestwil, maar ijdel zweren of lelijk vloeken zoals gij, dat mogen wij zeker niet.

NIJDAS: 't Is drommels godgeklaagd!

SAARTJE: Als we de nacht bij onze gebuur of op de buiten bij een boer hebben doorgebracht, mogen we niet zweren dat we het niet hebben gedaan. Bijgevolg kunnen we evenmin beloven dat we het nooit meer zullen doen.

KLAARTJE: 't Is al goed, Saartje. Die brave korporaal Nijdas zal van ons denken dat we van de ergste gemene soort zijn, ben ik zeker. Ik zal onze meesteres zeggen dat de paster u nog de biecht moest afnemen.

SAARTJE: De paster? Goed. Maar een vluggertje dan !

De TWEE: Foei, Saartje!

SAARTJE: Kom mee, Nijdas.

Nijdas en Saartje gaan af langs de ene, Klaartje en Kaatje langs de andere kant.

Scène 4

We horen het gekerm van gevangenen. In de kerker van Pauwoog ligt stro. Pauwoog hangt met de benen omhoog aan de muur geketend. We horen de sleutel in het slot kriepen.

PAUWOOG: Wie daar?

De cipier komt op. Hij is iemand die steeds loopt te grommen in een taaltje dat niemand begrijpt. Hij is gekleed in vodden en draagt een grote ring met sleutels. Na hem komen Dokus en Pirre

binnen. De cipier gromt wat en wijst naar Pauwoog. Dan verdwijnt hij. We horen hoe hij de deur met de sleutel sluit.

DOKUS: Kapitein Pauwoog, vriend, wat is er met u gebeurd?

PAUWOOG: Wie spreekt daar?

DOKUS: Herkent ge mij stem niet?

PAUWOOG: Mijn oren zitten vol stro.

DOKUS: Vol stro?

PAUWOOG: Wat moet ik anders doen om mijn eindeloze dagen te vullen? Wie ge ook zijt, wees welkom in mijn welriekende appartementen. Dokus? Dokus Fijngoed! Zijt gij het!

DOKUS: Dezelfde. En deze ijzervreter is Pirre Palings, mijn vennoot in scharrel en schooi.

PAUWOOG: En ooit één van mijn beste soldaten geweest. Dank, vrienden. Dank voor uw komst.

PIRRE: Mijn kapitein, hoe wreed ligt gij hier geketend?

PAUWOOG: Omdat die verdomde cipier zo bijziend is als een mol en zo doof als een kwartel heeft hij me ondersteboven geketend. Bovendien is hij zo zot als een mus.

DOKUS: Da's een hele dierentuin. Kom, ik zal wat stro onder uw hoofd leggen. Dan ligt ge malser.

PAUWOOG: Oh, dat doet deugd. Bedankt, brave Dokus. Dat is fijn.

PIRRE: Mijn kapitein, het doet me pijn.
Nu ik u hier zie in dit wreed gevang,
Hou ik mijn tranen niet meer in bedwang.

PAUWOOG: Alles met mate, Pirre, mijn vriend,

Van wat gij vertelt ben ik niet gediend.
Ge zoudt eens moeten proeven van mijn kost.
Havermout in een slok water opgelost.
Het doet een mens van goesting sterven
om opnieuw rechtschapenheid te verwerven.

DOKUS: Kapitein, waarom zijt ge gekerkerd? Wat hebt gij misdreven om zo'n vreselijke straf te wettigen?

PAUWOOG: Ach, kameraden. Zoals van gewoonte. 't Is dat het zo moet zijn.

PIRRE: Dat is waar. Wat moet zijn, moet zijn.

PAUWOOG: Maar mijn straf is minder gewoon. Waarschijnlijk de strop. Als ze niks ergers voor mij achter de hand houden.

DOKUS: Kapitein, we gaan onze uiterste best doen om dat te voorkomen.

PAUWOOG: Ge zijt alle twee goede kerels. Ach, vrienden. Het eerlijk vergaren van klinkende munt heeft me nooit meegezet. Ik was beter pooier of fietsendief geworden.

PIRRE: 't Lot heeft u wreed misdeeld, kapitein.

DOKUS: Ik moet een truk uit mijn hoed toveren, geheime krachten raadplegen. Komaan, breintje, laat me niet in de steek en sta mijn kapitein bij.

We horen de gevangenen en het gerinkel van sleutels.

NIJDAS: (*Achter*) Draai dan godmilledjuus toch aan die vervloekte sleutel, man!

SAARTJE: (*Idem*) Toe, cipiertje, haast u wat vlugger. De sukkelaar ligt misschien al te zieltoegen.

PAUWOOG: Hoor! Bezoek! Ik herken het gevloek van korporaal Nijdas. Maar aan wie behoort die vrouwenstem?

NIJDAS: *(Op met Saartje en cipier)* Geketend als een beest? Godoorlof, kapitein! Ik geloof dit niet. *(Cipier grommend af)*

SAARTJE: Hoe gaat het ermee, kapitein? Alles in orde?

PAUWOOG: Onnozel kieken dat ge daar staat! Ziet ge dan niet hoe lastig mijn positie is? Wie zijt gij? Wat komt gij hier doen? Kom naderbij, dat ik u zie.

SAARTJE: Ik ben het, Saartje Stopsel. Ik ben nog familie van u. Ik ben zo vrijpostig om u een bezoek te komen brengen. Ik ben blij u in goede gezondheid aan te treffen.

PAUWOOG: Goede gezondheid? Kwijlerij! Korporaal Nijdas, waarom hebt gij zo'n kalkoen naar hier gebracht? Die halve zottin is een dubbele foltering. Mijn straf is licht vergeleken met haar aanwezigheid. Wat is de bedoeling hiervan, Nijdas?

NIJDAS: Ze zal vervloekt nog aan toe uw lijden verlichten, kapitein Pauwoog, zowaar ik Hilarius Nijdas heet en zolang ik korporaal ben in dienst van zijne majesteit. Desnoods dwing ik haar, bij alle hellehonden van de cerberus.

PAUWOOG: Ga wat verder staan als ge wilt, beste korporaal, want, vergeef me, uw adem stinkt als de zeven pestilenties die Egypte kort na mekaar zo vreselijk hebben geteisterd. Kom nader, lief kind en wees niet bang. Mijn excuses dat ik tegen u zo lelijk te keer ben gegaan, maar mijn wanhoop is eindeloos. Ik hoop dat ge niet komt als de woekeraar die mijn have en goed opeist of als de deurwaarder die de vodden aan mijn lijf verbeurd verklaart of als de rechter die me veroordeelt tot de strop voor een misdaad die ik niet heb bedreven. De duivel zal nog eerder als aartsengel naar de hemel terugkeren dan dat dergelijk geboefte mijn nood lenigt.

SAARTJE: Oh, mijn kozijn kapitein. Hoe is het zo ver kunnen komen?

PAUWOOG: Ach, meisje lief, 't is te wreed. Van een boer die op mijn weg passeerde ontleende ik een zeel. Maar ik had niet in de gaten dat er nog een koe aanhing. Ik wist evenmin dat deze boer bij zijn wettige echtgenote twee snelle zonen had verwekt. Dank zij hen heb ik tot mijn scha en schande geleerd hoe meedogenloos de wet in vreedestijd is ten aanzien van ons, trouwe soldaten des vaderlands, zodat ik vrees dat ik binnenkort

nogmaals aan een zeel zal bengelen.

PIRRE: Dat spijt me twee keer voor u, mijn kapitein, want uw ongeluk en uw straf zijn even groot.

PAUWOOG: Maar het tweede is veel erger. Wat scheelt er, soldaat? Ge doet zo raar.

PIRRE: *(Houdt zijn hoofd vast, alsof het pijn doet)* Kapitein, ik krijg zo ineens een goed gedacht. Om u hier uit te halen. Ik heb het! God, dat deed zeer!

ALLEN: Spreek!

PIRRE: Wel, kapitein. We kleden Saartje uit tot op haar vel, zodat ze helemaal in haar blootje staat. Gij kunt dan haar kleren aantrekken en aangezien dit geen gevangenis is voor vrouwen, smokkelen wij u zonder veel omhaal naar buiten. *(Wil er direct aan beginnen en krijgt een flinke oorvijg)*

SAARTJE: Gij blijft met uw stinkende poten van mijn lijf, gij!

DOKUS: Dommerik die ge zijt! Ziet ge die ketens dan niet? Of gaat gij die muur op uw dikke bult naar buiten dragen?

SAARTJE: Ezel dat ge daar staat! En waar moet ik daarna naartoe?

NIJDAS: Zelfs ik zou op zo'n stom gedacht niet komen, parbleu!

PAUWOOG: Hebt gij misschien iets beters in gedachten, lieve nicht?

SAARTJE: Ik zou het niet weten, beste kozijn kapitein.

PAUWOOG: Hang het dan niet aan de grote klok, want voor ge 't goed weet trekken ze u naar boven met het klokzeel.

NIJDAS: Dan zullen ze verrekt met mij te doen hebben!

DOKUS: Kapitein, in mijn brein groeit een gewiekt plan. Het groeit stilletjes en zonder haast zoals de toekomstige mens in de baarmoeder van de gade van zijn verwekker.

PAUWOOG: Spreek dan even stilletjes en zonder haast, beste Dokus, want de oren van de ratten hier zijn groter dan de onze. Ik neem het u, lieve nicht, niet kwalijk dat ge niet in staat zijt om deze lastige taak te volbrengen, want het gevaar is groot en gij hebt het goed bij uw meesters. Maar als ge iets wilt doen, hetzij uit genegenheid tegenover mij, hetzij zelfs uit eigenbelang, zwijg dan niet langer.

SAARTJE: Mijn bazin is rijk. Ze bezit zoveel geld en juwelen dat ik met slechts een duizendste ervan ons allen kan vrijkopen, al hingen we hier naast mekaar geketend tegen deze van vocht druipende muur.

PAUWOOG: Mijn liefste kind, mijn leven ligt in uw open hand. Ge kunt het koesteren of ge kunt het fijn pletten. Allerzoetste Saartje, tedere nicht, kan het fortuin van uw meesteres een hoopvol antwoord zijn op mijn bede?

SAARTJE: Voor mij niet gelaten, kozijn kapitein. Maar in dit heilige boek staat: "Gij zult niet stelen".

PAUWOOG: Maar staat er ook niet: "Gij zult uw naaste kozijn die in 't gevang zit in zijn uiterste nood helpen zoals hij u zou helpen als gij in 't gevang zoudt zitten"?

SAARTJE: In welk boek staat dat te lezen?

PAUWOOG: In het boek Verwantschap, eerste hoofdstuk, vers één.

SAARTJE: Ik denk dat ik een ander heilig boek mee heb. Het boek dat ge daar noemt, dat ken ik niet.

DOKUS: *(Neemt haar apart)* Leer het dan kennen, verdorie. Ge zijt uiterst hardvochtig met uw kozijn en mijn kapitein. Hebben wij iets gezegd over stelen? Ontleen iets. Doe het voor hem, voor onze kapitein. Ik help. Mijn list is klaar.

SAARTJE: Iets ontlenen? Zeg dat dan. Daar ben ik eerder voor te vinden.

DOKUS: Kapitein, uw nicht is niet bereid tot het stelen van een voorwerp dat haar meesteres bezit. En dat siert haar. Nochtans weet ik dat ze goedertieren is van hart en geest. Daarom zal iets ontlenen haar goedkeuring zonder twijfel wegdragen.

PAUWOOG: Dat waardeer ik, mijn kleine meid.

SAARTJE: Ik doe het slechts op voorwaarde dat het kleinood achteraf naar mijn bazin terugkeert.

DOKUS: Lieve Saartje, iets wegnemen is voor ons veel minder een prangende gewetenskwestie dan voor u. Bijgevolg is teruggeven het evenmin. Ik beloof dat het aldus zal geschieden en dit gezelschap is mijn getuige. Er wordt immers geen bedrog gepleegd en niemand zal lijden onder schade die nooit heeft bestaan. Pirre, spreek.

PIRRE: Beloofd. Het is slechts een kunstgreep, een gewoonte voor ons, zoals de gauwdief in 't voorbijgaan de zakken van de wandelaars leegschudt.

DOKUS: Uw meesteres zal niets verliezen, ze zal hoogstens iets missen. Een korte wijle. Een dag wellicht, twee uiterst. Het zou ook goed zijn dat wij het kleinood nooit te zien kregen. Zo weerstaan we aan de verleiding om onze belofte niet na te komen. Smokkel het daarom ongezien naar de tuin en verberg het op een geheime plaats, alleen u en onze kapitein bekend. Wij zorgen voor de rest. Daarna zal uw meesteres het onmogelijke doen om onze kapitein op vrije voeten te krijgen, daar verwed ik Pirres lelijke soldatenkop op. Zodra dit is geschied, zal uw meesteres haar juweel als bij wonder terugvinden.

SAARTJE: Ik begrijp het niet. Vertel me hoe.

DOKUS: Luister aandachtig naar mijn woorden. Zodra de weduwe uitgejammerd is over het spijtige verlies, zegt ge haar dat in een diepe kerker een verwant van u zucht die over zo'n bijzondere gave beschikt, dat het wel lijkt alsof de duivel zelf ermee gemoeid is. Want die verwant kan precies zeggen waar het verlorene zich bevindt, ook al is het verstopt in de diepste mijn waar geen schop of pikhouweel het kan blootleggen. Zeg uw meesteres niets méér. Ge ontvangt later van mij verdere instructies.

NIJDAS: Duivelse schavuit!

PIRRE: Dekselse schelm!

DOKUS: Fluister deze arme drommel nu in het oor waar ge het juweel zult verstoppen, want alleen hij mag op de hoogte worden gebracht.

SAARTJE: Ik weet het! Het is een plaats waar zelfs de kabouters of de mannekins zich niet wagen. Zelfs de geest van Puck, wervelend over de wind, ontdekt nooit deze geheime plek. Luister goed, kozijn kapitein... *(Ze fluistert iets in het oor van Pauwoog)*

PAUWOOG: Voorwaar vrienden, dit is mijn honingzoete nichtje, de appel van mijn oog bij de gratie gods. Saartjelief, ik vind geen woorden om u te danken. Het ga u goed. Ik zal het u dubbel en dik vergelden zodra een gunstiger tijd aanbreekt.

SAARTJE: Dat zal ik zeker onthouden, kozijn Pauwoog, kapitein.

PAUWOOG: Is het geen schatje? Vrienden, welk een uniek wezentje heb ik al die jaren niet verwaarloosd? Vertel nu, Dokus, wat er verder te gebeuren staat. Ge hadt het over toverij. Hoe gaat dat in zijn werk?

DOKUS: Laat die zorgen maar aan mij over, kapitein. Gij krijgt zelf ook een rol toebedeeld. Wees er alleen van overtuigd dat het geluk zeer binnenkort met u zal zijn. Twijfel niet. Geloof rotsvast in uw vrijheid. Mijn plan is sluw en link, slim bedacht en bijgevolg als uit graniet gehouwen. De weduwe zal door verrassingen belaagd worden. Die zitten klaar in mijn mouw. De ene al vernuftiger dan de andere. Vandaag nog laat ik ze los. Korporaal Nijdas!

NIJDAS: Present, jandorie!

DOKUS: Pirre Palings!

PIRRE: Tot uw orders, generaal.

DOKUS: Klaar voor de strijd?

NIJDAS: Dat ze te droes op hun tellen passen!

DOKUS: Soldaten, ik heb een opdracht voor u. Ik wil dat ge bij valavond met mekaar een ruzie uitlokt vóór het huis van weduwe Scherp en dat ge daarbij uw messen trekt. Steek er gerust op los, maar zonder mekaar al te veel 't vel af te stropen. Saartje, gij zorgt ervoor dat de weduwe getuige is van het gevecht.

NIJDAS: Onze klingen zullen klinken en kletteren, alle bliksemse donders! dat de pluimen in de geburen vliegen!

DOKUS: En aan het eind van een hevige strijd op leven en dood, steekt gij soldaat Pirre, de korporaal in zijn bil.

NIJDAS: Hela, verdulleme! Dat gaat bloeden! Dat gaat zeer doen!

DOKUS: Wat zou dat voor een echte sabelseper, een houwdegen zoals gij, korporaal Nijdas? Over zo'n banaliteit gaat ge toch geen complimenten maken?

NIJDAS: Als ge steekt zonder mij zeer te doen.

PIRRE: Al degenen die ik vanzeleven gestoken heb, heb ik achteraf nooit meer horen klagen.

NIJDAS: Dan is 't goed. Maar 't zal verdomme na 't avondeten zijn, want vreten, dat gaat goddèkke voor alles.

DOKUS: Mij om 't even. Maak veel rook zonder vuur, dan kan onze weduwe in de val tuimelen zonder haar gat te verbranden. Korporaal, ik bezorg u een mantel en een hoed om uw daden kracht bij te zetten. Ik heb hem bij 't kaartspel buitgemaakt van een lolbroek die zo zat was als een ladder. Gebruik ze, want vandaag de dag gelooft niemand nog leugens die handig opgedist worden. Tenzij ge doet zoals onze hoge pieten: wikkel uw leugens in geschenkpapier en spreek ze uit met een heilige smoel, dan pakt ge iedereen bij zijn pietje. En voor u, Pirre, zorg ik voor een mombakkes.

NIJDAS: De Pirre die heeft, alle donderbeestjes op een hoop, geen mombakkes vandoen. Die is

lelijk van zijn eigen.

PIRRE: Hela, gij! Wilt ge 't scherp van mijn snee voelen misschien?

DOKUS: Vrienden, vecht vanavond zoveel ge wilt, maar luister eerst naar mij. Ik zal tijdens het gevecht in de buurt blijven, hoewel ik voor geen geld in een omtrek van twaalf keer twaalf mijl wil komen. Ik loop groot gevaar opgepakt te worden voor een stapel uitstaande schulden die ik bij meerdere... hm... gastvrouwen heb opgelopen. Pirre, nog een laatste woord. *(Neemt Pirre apart)* Luister, ik ga straks bij de apotheker een drankje kopen. Ge laat Nijdas ervan drinken na het gevecht. Zeg hem dat het het bloeden stelt. *(Pirre knikt van ja)* Mijn beste kapitein Pauwoog, dit is geen vaarwel. Ge zult nog van ons horen. Kom, dappere soldaat. Kom, korporaal Breedsmoel!

PAUWOOG: Tot weerziens, mijn trouwe vrienden. Ik bid u, haal me uit dit voorgeborchte van de hel.

DOKUS: Cipier! *(Geen reactie. Hij gaat op de deur bonken)* Cipier! Of zijn ook wij verplicht de rest van ons armtierige leven in dit hol door te brengen?

De cipier ontsluit de deur en komt binnen. Iedereen af, op Dokus na.

DOKUS: *(Stopt hem een muntje toe)* Luister goed, brave man. Daar hangt een schurk. Wees zo goed en doe me een plezier. Hang hem voor mijn part ondersteboven.

Dokus volgt de anderen. De cipier gaat naar Pauwoog toe. Donker.

Scène 5

MIRA: Een gezonde, jonge vrouw zoals ik weet hoe eerbaar het is om een man te bekennen en door hem vertroeteld te worden. Dat mijn zuster handelt zoals het haar goeddunkt. Ik ben niet van plan om mijn mooie, elegante jonker Lucas Geelvink op te geven. We hebben samen al uitstapjes gemaakt en toen hebben we telkens... hm... Heeft hij mij al

verscheidene keren... Heeft hij mij zulke lieve woordjes toegefluisterd dat ik niet anders kon dan... hm... We hopen zo snel mogelijk te trouwen. De vader van mijn geliefde is schatrijk en Lucas is enige zoon. Ja, goed, ik geef het toe, ook daarom heb ik toegestemd. Daar is niets verkeers aan. Moeten wij vrouwen onszelf niet behelpen? Als Lucas wijs is en ruim van hart, zoals hij me duidelijk heeft gemaakt, zal ik van hem innig en oprecht houden. Maar niet alleen met mijn hart, ook met mijn verstand. En blijkt hij zo'n zebedeus te zijn, dan kan ik hem nog altijd een koppel ferme horens opzetten. 't Is in feite eenvoudig: hoe Lucas ook is, ik trek altijd aan het langste eind.

LUCAS: *(Op)* Mijn zoete Mira!

MIRA: Mijn lieve jonker! Eindelijk! *(Ze willen mekaar zoenen, maar ze legt haar vinger op zijn lippen)* Ik hoop dat moeder u niet heeft gezien?

LUCAS: Ik ben langs de keuken gelopen. Ze had het veel te druk met kijven tegen de meiden. *(Wil haar zoenen. Ze weigert opnieuw)* Mira, ik begrijp dat ge hier in huis verplicht zijt mij te weerstaan, maar ik wou u naar traditie gewoon hartelijk groeten met een zoen op de wang.

MIRA: Tot mijn moeder getuige is en van de traditie een tragedie maakt.

LUCAS: Oh, lieve Mira. *(Grabbelt haar vast)* Ik hou het zonder u niet langer vol.

MIRA: *(Slaat op zijn handen)* Nee! Handen van de koets! Jonkers gelijk gij zijn gevaarlijk eens ze de teugels in handen hebben. Ze willen direct op de bok kruipen en hard rijden.

LUCAS: Even maar. Een vlugge zoen, toe!

MIRA: Wat hebt ge aan een vlugge zoen? Hij verhoogt alleen de hitsigheid. Nee, Lucas, ik ben een net meisje. Waar gij vandaan komt laten jonge dames zich misschien ompraten door een zuchtje wind, maar hier moet ge wachten tot de klok heeft geluid.

LUCAS: Oh, Mira, ge maakt me zo zot als een een koppel geklutste eieren.

MIRA: Handen thuis, zeg ik, Lucas lief...

LUCAS: Geeft ge me dan geen hoop?

MIRA: Jawel, maar niet nu. Vertel eens, lieve jonker, komt ge hier nog wat anders doen dan overal met uw vingers aanzitten?

LUCAS: Mira, verheug u met mij. Ik ben naar hier gekomen om u het vreugdevolle nieuws van de dood van mijn vader te melden.

MIRA: Is uw vader gestorven? Is die oude hormonenspuiter dood?

LUCAS: Hij had al lang de reutel in de keel en nu heeft hij eindelijk zijn laatste pijp uitgeklopt.

MIRA: Een obstakel minder dat onze verbondenheid in de weg staat. (En een fortuin dat wacht op zijn verspiller!) Naar de hel met alle vaders. Dat ze daar beneden met hen doen wat ze willen. Oh, lieve Lucas. Als we ooit trouwen, krijg ik dan een eigen wagen?

LUCAS: Twee als ge wilt, mijn vleesgeworden engel.

MIRA: Van het merk dat ik verkies?

LUCAS: Wat kan ik daar op tegen hebben, mijn zoete lief?

MIRA: En kan ik dan gaan en staan waar ik wil?

LUCAS: Waar dienen uw wagens anders voor, toekomstige bedgenote?

MIRA: Misschien heb ik ook een kleinigheid nodig voor het onderhoud, de brandstof en de wedde van de chauffeurs.

LUCAS: Chauffeur, liefje. Enkelvoud. Niet chauffeurS.

MIRA: Eéntje maar? Oh Lucas, hoe kunt ge zo hardvochtig zijn.

LUCAS: Ge krijgt van mij zoveel wagens als ge wilt. Feit is dat ge maar in één tegelijk kunt zitten.

Bijgevolg hebt ge maar één chauffeur nodig. (Hoe minder chauffeurs, hoe kleiner de kans op slippartijtjes.)

MIRA: (Dan zal ik die ene chauffeur moeten onderhouden voor tien.) Goed. Hoewel het me niet bevalt, ben ik verplicht uw aanbod te aanvaarden. Maar ge zijt soms erg stout en wreed met mij. Oei, ginds komt mijn moeder in gezelschap van rentmeester Oliver. Verdwijnt zo snel mogelijk van hier, lieve Lucas, want ge weet dat het haar niet zint als ik in uw nabijheid vertoef.

Lucas loopt af langs de ene, Mira langs de andere kant.

Scherp en Oliver op.

OLIVER: Kwel uzelf niet langer, Vrouwe Scherp. Ontzeg u het licht niet door zelf schaduw te worden, verstoken van zon en warmte. Ge zijt welstellend en het geluk kan u nog steeds toelachen. Ik ben ervan overtuigd dat ge minstens een jonker of een heer waard zijt. Misschien is hij dichterbij u dan ge denkt en is het iemand die u erg genegen is. (Als ik de moed kon opbrengen...)

SCHERP: *(Kruist zich)* Leid me niet in bekoring, satan.

OLIVER: Zie ik eruit als de satan? Draag ik horens, heb ik bokkenpoten of stink ik naar solfer? Ik ben slechts uw rentmeester en de trouwste raadgever van uw diep betreunde gemaal die verheugd zou zijn als hij vernam dat zijn knappe dochters niet zonder aanbidders zijn gebleven en zijn weduwe evenmin. Andreas Pancreas is ondanks zijn nederige afkomst een waardige vrijer voor Sana, uw oudste en jonker Lucas Geelvink is uw jongste overwaard. Deze knappe, jonge heren zullen een zegen zijn voor uw huis.

SCHERP: Die meesmuilende voddenger en die pronkerige windhaan hebben in mijn huis niets verloren. Ge hebt gezegd: zijn weduwe evenmin. Wat bedoelt ge daarmee?

OLIVER: Vrouwe Scherp al jaren ken ik uw huis, in vreugde en in leed. Uw gemaal en ik waren aan mekaar verknocht. Hij was als een broer voor mij. Ik heb zijn manier van beleggen en zaken doen leren waarderen, zodat ik voor u, als gij het wilt, op dezelfde manier uw fortuin en uw huis kan beheren.

SCHERP: Oliver! Ik verdraag niet dat ge zo spreekt. Dergelijke openlijke toespelingen zijn afkeurenswaardig. Blijft ge ons huis onvoorwaardelijk trouw? Of speelt gij advocaat van de duivel?

OLIVER: Mevrouw, wees verstandig en verzaak aan uw eed.

SCHERP: Zo is het genoeg, rentmeester. Gij hebt mij niet te zeggen wat me te doen staat. Laat me alleen. (*Oliver wil weg*) Wacht even. Waar is mijn zoon Nathan?

OLIVER: Hij is gaan... hm... tennissen, mevrouw.

SCHERP: Heeft hij niets nuttigers te doen dan te gaan tennissen? Goed, ge kunt gaan. (*Oliver af*) Nu zijn vader er niet meer is, valt er met mijn zoon geen land meer te bezeilen. Nathan is opstandig en doet alleen nog waar hij zin in heeft. Wat zijn vader door hard werken heeft vergaard, jaagt hij er met slechte vrienden door in de kroeg.

KAATJE: (*Op*) Mag ik, mevrouw? Twee heren wensen mevrouw te spreken.

SCHERP: Welke heren?

KAATJE: Het lijken me wel een jager en zijn drijver. Ze hebben voor u een haas en enkele patrijzen meegebracht.

SCHERP: Bedank hen en zeg dat ze die in de keuken afleveren.

KAATJE: Dat is al gebeurd, mevrouw. Misschien zijn ze in dit huis intussen al op zoek gegaan naar ander wild...

SCHERP: Eruit, onbeschaamde feeks!

Kaatje af. Andreas en Lucas op. Andreas kauwt op een kippenbout.

LUCAS: Wij komen u eerbiedig groeten, mevrouw.

ANDREAS: Wis en zeker, mevrouw. Dat doen we. We hebben uw keuken ook al gegroet.

LUCAS: Met alle respect, edele vrouw, betuigen wij eer...

ANDREAS: ... aan uw uitstekende kok en aan uw beeldschone dochters.

SCHERP: Ik heb vernomen dat de heren mij enig wild brachten voor mijn tafel. Daar dank ik u voor en daarom vergeef ik u uw vrijpostigheid. Bedenk echter dat er van mijntwege niets tegenover uw gift staat. Mijn tranen zijn nog niet gedroogd, de aarde heeft de doodskist van mijn arme echtgenoot amper bedekt of daar verschijnen de aanbidders van mijn dochters al. Weet, heren, dat ik geen vrouw ben die 's ochtends haar man beweent en 's avonds haar dochters te grabbel gooit. Ik heb gezworen nooit te hertrouwen en mijn dochters zullen op hun beurt geen man bekennen, als eerbetoon aan hun overleden vader.

LUCAS: Een goede raad, mevrouw: herroep die eed. Het is mij bekend dat uw oudste dochter hem ook heeft afgelegd. Dit is echter niet het geval voor Mira, uw jongste.

SCHERP: Wat weet gij daarvan, meneer?

LUCAS: Omdat ze het me zelf heeft verteld en ik haar ken als een oprecht meisje.

ANDREAS: Waar zijn uw dochters, mevrouw? Wij zijn ervan overtuigd dat zij hoopvoller gestemd zijn.

SCHERP: Waar mijn dochters zijn, meneer, is niet uw zaak. Ik kan u garanderen dat ze in uitstekende gezondheid verkeren en dat hun antwoord eender luidt als het mijne. Letterlijk, woord voor woord. Heren, ik moet u met aandrang vragen mijn huis te verlaten.

ANDREAS: Zoals ge verkiest, mevrouw. Wij verwachten u opnieuw met ons bezoek te vereren zodra u in een welwillende stemming verkeert.

LUCAS: We hopen alleszins op een betere ontvangst en meer begrip. Weet ook dat alleen domme aanbidders zich meer dan één keer laten afschepen.

SCHERP: Nooit geef ik toe! Al word ik duizend jaar! Nooit! Al komen alle parvenu's en alle armoedzaaiers van deze wereld me dagelijks vervelen met hun aanzoeken.

LUCAS: Mevrouw, wij vergeven u deze beledigingen. Gij spreekt deze woorden uit slechts overmand door verdriet.

ANDREAS: Met alle begrip, inderdaad. Maar bedenk, mevrouw...

LUCAS: ... dat gij uw dochters niet zijt. *(Beiden af)*

SAARTJE: *(Op)* (Betere avances kan mijn bazin niet maken voor haar dochters. Wanneer vrijers bij hun eerste bezoek ongelegen komen, hebben ze er gelegen. Maar als ze volhouden, hebben ze er ook gelegen. In bed!) Mevrouw, een zekere heer wenst u te spreken.

SCHERP: Nog een vrijer! Stuur hem wandelen.

DOKUS: *(Op)* Een vrijer? Zeker niet, schone vrouwe.

SAARTJE: (Ik roep de meisjes. Dit moeten ze horen.) *(Af)*

DOKUS: Ook al biedt ge uw diensten gratis aan. Ik ben al bediend, dank u. (Ik wou dat het zo was.)

SCHERP: Gij zijt een onbeschaamde vlerk! Kom ter zake, of ik laat u door mijn honden verjagen.

DOKUS: Mevrouw, tracht uw kalmte te bewaren.
Deze boodschapper brengt goede maren.
Ik vraag u, dame, open uw oren wijd,
Want wat ik zeg is waarlijk een feit,
Klinkt het raar, schept het angst,
Heb geen nood, eerlijk duurt 't langst.

SCHERP: Angst?

DOKUS: Zeker, zelfs als er met mijn woorden omzichtig wordt omgesprongen. Mevrouw, ik ben

vreemd in deze contreien, ik ken u noch de vader van uw schitterende dochters. Nochtans weet ik door spirituele emanatie met stellige zekerheid dat wijlen uw echtgenoot zich op dit eigenste ogenblik in het vagevuur bevindt.

SCHERP: In het vagevuur? Ge raaskalt, heerschap. Zoiets kunt gij niet weten.

DOKUS: De kennis die ik heb verworven is tot mij gekomen via de metafysica en mijn bovennatuurlijke gave tot voorspelling.

Sana en Mira zijn intussen opgekomen.

SCHERP: Wie heeft u geroepen?

DOKUS: Niemand, mevrouw. Ik heb voorzien dat uw dochters zouden verschijnen. Want dit zijn toch uw dochters? Ook dat weet ik. Laat hen. Wat ik over wijlen uw echtgenoot te vertellen heb, belangt ook hen aan.

SCHERP: Besef goed, meneer, dat mijn man veel te eerlijk heeft geleefd om zijn tijd in om het even welk vagevuur te slijten.

DOKUS: Ik wist dat gij die woorden zoudt uitspreken nog voor ge ze daadwerkelijk uitgesproken hadt. En van het verblijf in het vagevuur van uw echtgenoot ben ik en alleen ik op de hoogte. Mevrouw, gij belaaft uw geweten met leugens zoveel ge verkiest, maar een waarzegger maakt ge niets wijs. Dat is even onuitvoerbaar als van steenkool goudklompen maken of het villen van een kwade kat. Uw vergoelijking mildert de straf van uw man geenszins. Want ik weet dat hij zijn weelde vergaarde door graai en grijp. Argeloze erfgenamen voorzag hij van slechte raad zodat hun fortuin in zijn ruime zakken verdween. Hij stroopte het vel van de rijke -wat op zich eerder een verdienste is- en liet zijn pint bruin betalen door de arme, wat op zich onvergeeflijk is. Zijn werklieden en zijn boeren liet hij zwoegen tot hun armen afvielen en hun voeten versleten waren tot onder hun oksels. Zijn principe was: betaal ze zo weinig mogelijk, dan zullen ze zo hard mogelijk werken om zoveel mogelijk te verdienen. Ik zeg u: als uw man al vuil onder zijn nagels had, dan was het zeker niet van hem.

SCHERP: De impertinentie! Wat weet gij daarvan?

DOKUS: Uw vraag is een bevestiging van mijn vermoeden.

SCHERP: Wat denkt gij wel dat ge in dit huis vermoogt, meneer? De lucht die gij verplaatst verfrist mij niet eens op een zwoele zomeravond. Ge zijt minder dan een blaasbalg zonder smidse.

DOKUS: Ik voorspel dat ik u weldra van het tegendeel zal overtuigen.

SCHERP: Meneer, dat ge door deze woorden mijn echtgenoot onrecht aandoet grieft mij diep. Gij beledigt een christenmens die dagelijks met de zon opstond om zijn personeel te wekken en rustig tot de arbeid aan te manen.

DOKUS: Met de stok. En als die brak, met de bullepees.

SCHERP: Een man die zijn eigen behoeften verwaarloosde om zijn naaste een dienst te bewijzen.

DOKUS: Als het erop aankwam zijn naaste te ontvetten, konden zelfs zijn natuurlijke behoeften wachten.

SCHERP: Een diepgelovig man die dagelijks ter kerke ging.

DOKUS: Dat is waar: biddend om met gods heilige hulp zijn evennaaste op de meest doeltreffende wijze het vel van de oren te stropen.

SCHERP: Op zondag miste hij nooit het heilige lof. Dat is de zuivere waarheid.

DOKUS: Dat weet ik, mevrouw. Uw betreurde echtgenoot zou een moord gepleegd hebben om op de hardste kerkbank te mogen neerknielen. Hij spetterde van genoegen wanneer de priester met zijn kwispel zwaaide en hij genoot met volle teugen van diens sermoenen. Zij bezorgden hem immers de nodige inspiratie om zijn duivelse plannen ten uitvoer te brengen. De kerk! Het was zijn lievelingsplek, zijn grote voorbeeld, zijn onuitputtelijke bron van wijsheid tot schrapen en het roven van andermans bezit. Zijn geweten werd dank zij de kerk even hard als de pilaren waarop hij beet.

SCHERP: Ik kan dit geschimp, deze pertinente leugens niet langer meer aanhoren. Als dat alles is wat ge te vertellen hebt, meneer, dan is daar het gat van de timmerman.

DOKUS: Zeker niet, mevrouw. Ik ben amper begonnen. Ik herhaal in alle kalmte en redelijkheid: omwille van al deze feiten resideert uw echtgenoot daar waar hij zal blijven tot de wereld vergaat, tot het laatste vuurwerk ontbrandt dat de aarde doet smelten en de wateren der zeven zeeën doet kolken en koken. Zo lang zal uw man lijden, tenzij...

SCHERP: Tenzij?

DOKUS: Tenzij gij uw oordeel herziet om uw reis door dit leven alleen verder te zetten. Hetzelfde geldt voor uw oudste dochter. Met uw jongste dochter is niets aan de hand. Zij geraakt aan een man zoals een maag aan een lintworm.

SCHERP: Allemaal praatjes. Ik wacht overigens nog steeds op het goede nieuws dat ge me zoudt vertellen.

DOKUS: Het goede nieuws is dat ge zult zien dat ik niet alleen weet heb van het heden, zoals ik u bewezen heb toen ik deze kamer betrad, maar evenzeer van de toekomst. Wat uw persoon betreft kan ik minder aangename gebeurtenissen voorspellen. Zij zullen u angst inboezemen, maar zij kunnen evengoed vermeden worden. Gij zult vandaag nog een waardevol verlies lijden, dat echter spoedig daarna naar u zal terugkeren. Voor uw eigen deur zal een gevecht plaatsvinden. Als één van de sabelslepers hierbij sneuvelt, kan uw noodlot nog worden afgewend. Zo niet zal uw oudste dochter haar verstand verliezen!

SANA: Oh! Dat is nog nooit gebeurd en dat zal ook nooit, dat weet ik heel zeker.

MIRA: (Wat niet is, niet deert.) Meneer, gij zwijgt over mij...

DOKUS: Zo niet zal uw jongste dochter haar tong verliezen en met stomheid geslagen worden!

MIRA: Dat is het ergste wat een vrouw kan overkomen. Ik verlies nog liever mijn verstand.

SANA: Ik... ik loop nog liever in mijn blootje rond!

DOKUS: Ook dat, zal geschieden, schone vrouwe,
Zo gij onder ede weigert te trouwen.
Boze geesten zullen misbruiken uw lichamen.
In de naam van de vader, de zoon en de geest, amen!
Hoor! Eer de nacht heuvel, meers en moeras bedekt,
Zal bij één van u een kind worden verwekt.
Weet dat mijn voorspellingen steeds worden bewaarheid.
Te laat zult gij geloven, tot uw grote spijt.

Ontzetting bij de dames.

SCHERP: Meneer, zeg ons, wat valt er tegen zulk onheil te beginnen?

SANA: Vertel ons wat we moeten doen.

MIRA: Laat ons niet in de steek, goede heer.

DOKUS: (Die smelten als boter in mijn handen.) Ik heb u alles voorspeld zoals het via de metafysica tot mij is gekomen. Nochtans kunnen deze laatste voorboden van uw noodlot afgewend worden als gij het volgende doet. Let nu goed op, want ik zeg het maar één keer en het is niet om te lachen. De twee die gezworen hebben nooit te trouwen, moeten zo snel mogelijk een man zoeken en de derde, die erop uit is om haar maagdelijkheid te offeren mag geen man meer bekennen. Ge zult liever hebben dat uw oren afvallen dan te weten welke de gevolgen zijn als ge hieraan geen gehoor geeft. Vergeet niet dat de toekomst vastligt zoals het lot van de geit die gebonden aan een paal wacht op de wolf, haar verslinder.

SCHERP: Ik moet dit bespreken met Oliver. *(Af)*

SANA: Andreas zal niet blij zijn als hij verneemt dat ik mijn verstand zal verliezen als ik niet met hem trouw. *(Af)*

MIRA: Stom? Da's zeer erg. Nooit trouwen? Da's nog veel erger. Nooit meer mogen spreken en nooit meer kunnen vrijen? Da's 't ergste! Oh, mijn Lucas! *(Af)*

DOKUS: Het raderwerk is gesmeerd, het vliegwiel getornd en de motor loopt warm. Ergo: alles rolt op wieltjes. Ik voorspel de toekomst als een echt orakel. 't Is eigenlijk niet zo moeilijk. 't Heeft veel weg van politiek: als ge uw leugens met een dun vliesje waarheid bedekt, lijken ze precies echt. Ik beweer: laat de mensen een stukje van de waarheid zien en hou de rest voor betere tijden. Zo heb ik aan soldaat Palings niet verklapt dat het drankje dat hij de gewonde korporaal moet laten drinken niet alleen het bloeden stelt, maar hem ook schijndood maakt. Na het gevecht zal soldaat Palings aangehouden worden, want vechten op straat is verboden bij wet. Ik moet echter beletten dat hij voor de scherprechter komt en daartoe geef ik de korporaal een tegengif. Zo wek ik een dode tot leven om een ter dood veroordeelde te redden van de strop. Geef toe, als beginnende orakelist kan dat tellen. Dat alles heb ik natuurlijk niet aan die twee paljassen verteld. Ze zouden met hun domme reacties mijn plannetjes in duigen kunnen doen vallen. Want als Saartje het juweel bemachtigt zoals afgesproken, wordt mijn kapitein vrijgelaten. Hij bezorgt het juweel terug aan de weduwe, en boer, geleerde en soldaat zullen ons op de handen dragen. Zilverlingen en goudstukken zullen rollen als keien. Als er niets misloopt zijn we binnenkort steenrijk. En als er wel iets misloopt... Pf! Waarom zou er iets mislopen? (*Af*)

Scène 6

De drie meiden op.

SAARTJE: Nooit hertrouwen? De bazin beseft niet wat ze zegt. Ge weet toch hoe de rentmeester haar het hof maakt. Maar 't mens is ziende blind.

KLAARTJE: Ge beseft zelf niet goed wat ge zegt, ben ik zeker, Saartje. Oliver is een pluimstrijker die loopt te pronken als een pauw zonder staart.

SAARTJE: Wacht maar tot die oude rammelaar uit zijn veel te nauwe kooi wordt gelaten!

KLAARTJE: *(Kruist zich)* Saartje, om de liefde gods! Onze meesteres oordeelt wijs zoals het een kuise en deugdzame vrouw betaamt. Eerbare weduwen moeten zich niet in een poel van zonde en wellust wentelen.

SAARTJE: Oh, maar ik ken verscheidene eerbare weduwen die dat gedaan hebben en die zijn er niet bepaald slechter van geworden.

KLAARTJE: Verdorven vlees is immers altijd klaar voor een...

SAARTJE: Voor een wat?

KLAARTJE: Voor een... Hm... Copulatieve conjunctie. *(Kruist zich)*

SAARTJE: Op een paardans meer of minder komt het niet aan...

KAATJE: Foei, dansen is zonde. Zo zegt ons heilige boek.

SAARTJE: Het uwe misschien! Zeg, wilt ge u met mij eens liever zorgen maken? Stel u voor dat de bazin wil dat wij die eed ook afleggen!

PIRRE: *(Op, gemaskerd)* Dag, schone meiskes! Kunt gij me zeggen hoe laat het is?

SAARTJE: (Mombakkes of niet, 't is Pirre. Hebben ze die aangestoten, zeg!)

KAATJE: Nee, meneer. Ik weet alleen dat het voor sommige dingen dikwijls veel te laat is. En dan hebben de mensen spijt.

SAARTJE: En spijt, dat is wat vanachter uit de koe valt.

PIRRE: En gij, pronte brok? Weet gij niet hoe laat het is?

KLAARTJE: Ik luister nooit naar het slaan van de klok. Alleen naar 't slaan van mijn hart.

PIRRE: Mag ik weten hoe laat het dan is volgens uw hart?

KLAARTJE: Zeker niet later dan gisteren rond dezelfde tijd, ben ik zeker.

PIRRE: Zo'n dom antwoord heb ik van mijn leven nog niet gehoord. (*Nijdas op in een mantel en met een grote hoed*) Hela! Gij daar, heerschap! Weet jij soms hoe laat het is?

NIJDAS: Bij de duivel en zijn moer! Vaneigens weet ik dat. Het is na zevenentwintigen, sapperdekloek!

PIRRE: Na zevenentwintigen! Gij zijt zeker een paar vijzen kwijt jij? Of denkt ge soms dat ge met een onnozelaar te doen hebt?

NIJDAS: Bij Satans bokkenpoten! Nee!

PIRRE: Dan is 't goed.

NIJDAS: Toch geen kleine, begot!

PIRRE: Gij hebt een vrank bakkes en uw hoed trekt op niks. Bovendien staat ge in mijn licht en hebt ge daarjuist op mijn schaduw getrapt. Gij zijt precies een rijpe zweer. Eén prikje van mij en ge barst spetterend open. (*Trekt zijn mes*)

NIJDAS: Gdfrschnondegdfrdommm... Wat durft gij daar zeggen, gij lelijke scharminkelige jan mijn kloten? (*Trekt zijn mes*)

SAARTJE: Oeieoeioei, hier komt boel van. Ik roep de bazin. (*Af*)

KLAARTJE: Die zoeken ambras. En ik kan geen bloed zien!

PIRRE: Wacht, gij schuppezot! Ik snij uw oren af!

NIJDAS: Schuppezot, da's troef! Trek uw kaart!

PIRRE: Met plezier! Ik heb alle slagen in handen.

Vrouwe Scherp, haar dochters en Kaatje komen ontzet kijken.

SAARTJE: Als dat niet spannend is!

Dokus komt stiekem kijken. De vechters draaien rond mekaar en het 'gevecht' begint, tot Pirre Nijdas verwondt, die op de grond valt.

NIJDAS: Potver hier en ginder! Gij hebt een ader in mijn been ontbloot! Het bloed spuit als een fontein.

Vrouwe Scherp, haar dochters en Kaatje lopen af. Klaartje blijft als aan de grond genageld staan.

PIRRE: Overdrijven is een stiel gelijk een andere. Hier, drink dit op. Het stelt het bloeden.
(*Nijdas drinkt*)

NIJDAS: Niet slecht. Iets te pikant misschien, maar lang niet slecht. (*Valt in slaap*)

Kraai en Raaf komen opgelopen.

KRAAI: Wie wordt er hier verkracht? (*Ziet Pirre*) Ha! Schurk! Op heterdaad betrapt!

DOKUS: De grond brandt! Ik pak mijn biezen. (*Af*)

KRAAI: Op duelleren in het openbaar staat de doodstraf. Zo is de wet. Sla hem in de boeien.

Raaf wil Nijdas in de boeien slaan.

KRAAI: Nee, die niet, dubbelgedraaide! Die is dood. De andere.

Raaf slaat Pirre in de boeien.

PIRRE: Maar we waren niet echt aan het duelleren, meneer de commissaris. Alleen maar een beetje aan 't vechten. En hij is begonnen.

KRAAI: En gij hebt niks gedaan zeker? Naar het gevang! Vooruit!

Kraai en Raaf af met Pirre.

SAARTJE: Hebt ge dat gezien? Dat was korporaal Nijdas. Die schurk heeft hem gedood.

KLAARTJE: Ik durf niet gaan kijken, Saartje. Gij?

SAARTJE: (Piskous!) Iemand moet het doen. Ik zal me dan maar opofferen, zeker? (*Ze gaat naar Nijdas en legt haar hoofd op zijn borst*) (Dit was niet afgesproken, maar alle beetjes helpen.) Er is geen enkele pier die even dood of zelfs doder is dan deze korporaal.

KLAARTJE: Ochotochot... Wat nu?

SAARTJE: Ga de bazin uit het muizengat halen waar ze is ingekropen en vertel haar dat één van de dappere strijders die voor haar deur gevochten heeft het tijdelijke voor het eeuwige heeft verwisseld. (*Klaartje af*)

DOKUS: (*Sluipt op*) Dit keert rolt het niet op wieltjes, het wielt op rolletjes. De soldaat en de korporaal waren mij ter wille, en de oren van de weduwe zullen tuiten. Nu zal ze niet langer moeten geloven dat haar oudste gek zal worden, haar jongste stom en dat ze alle drie in hun blootje zullen rondhollen. Hoewel, da's 't nadeel van mijn voorspelling. Hier ligt mijn patiënt. En dit is het tegengif! Dat is echter voor later, want ik wil er getuigen bij. (*Tot Saartje*) Kom mee, gij. Dan vertel ik u wat er u te doen staat.

Dokus en Saartje af.

Scène 7

Scherp op met Sana, Mira, en Klaartje.

SCHERP: Wat een gelukkig toeval! Ik geloof vast dat onze toekomst al gezegend was van in de wieg. Door dit onstuimige voorval zijn we bevrijd van al die schandelijke voorspellingen. Klaartje, zijt ge wel zeker of de gewonde man dood is?

KLAARTJE: Saartje zei dat hij dodder was dan een dode pier.

SCHERP: Die domme meid is geen dokter! Misschien hebben ze hem nog naar een chirurgijn gebracht om zijn levensgeesten op te wekken.

KLAARTJE: Ja, maar een chirurgijn zal hij niet kunnen betalen, ben ik zeker. Sterven zal hij bijgevolg in ieder geval.

SCHERP: God beware ons als hij blijft leven! Waar is Oliver? Ik wou dat ik hem kon vertellen hoe wijs en profetisch de woorden van die waarzegger waren. Haal Oliver. *(Klaartje af)*

MIRA: Ik vond hem toch maar een rare snijboon. Hij heeft niet eens onze handen gelezen of ons onderzocht op speciale tekens. Hij heeft ons amper een blik waardig gekeurd. Een merkwaardig heerschap.

SANA: Vindt ge het niet raar dat hij ons geen cent heeft gevraagd? Ik heb horen vertellen dat voorspellers zelfs het vel van een kei kunnen stropen.

SCHERP: Dom wicht. Gij gelooft ook alles wat ze u wijsmaken.

MIRA: Ik ben toch blij dat ik mijn tong niet heb verloren. (Ik ben niet van zin om die waarzegger te helpen met zijn voorspellingen. Ik moet zo snel mogelijk met mijn lieve Lucas trouwen, daarna mag ik verliezen wat komt.)

OLIVER: *(Op)* Mevrouw, mevrouw! Er is iets afschuwelijks gebeurd. Uw gouden halssnoer is verdwenen!

SCHERP: Mijn gouden halssnoer? Bedoelt ge het halssnoer dat driehonderd dukaten waard is?

OLIVER: Nee, mevrouw. Dat is uw halssnoer voor dagelijks gebruik en ordinaire gelegenheden. Herinner u dat mevrouw voor speciale gelegenheden het gouden halssnoer ingelegd met briljanten draagt dat geschat werd op tweeduizend dukaten.

SCHERP: Dit is verschrikkelijk. Ik voel dat ik in zwijm ga vallen.

OLIVER: Oh, nee! Mejuuffers! Help dan toch! Mevrouw valt in zwijm!

SCHERP: Verwittig zonder dralen de politie! Of nee! Oliver, wacht! Verman u, goede vriend en verheug u met mij. Een waarzegger heeft me dit verlies voorspeld. En ge ziet, zijn voorspelling is uitgekomen.

OLIVER: Moet ge daarom zo blij zijn, mevrouw? De dief is wellicht de schurk zelf die de voorspelling deed.

SCHERP: Oliver, ik wil niet dat ge zo spreekt. Die waarzegger was eerlijk als fris bronwater. Het bewijs is dat zijn voorspellingen zijn uitgekomen.

OLIVER: Mevrouw, het gaat om een familiestuk van uw liefhebbende echtgenoot. Herinner u dat hij het erfde van Rijckaert, zijn betreurde broer.

MIRA: Dat is waar. Het was van nonkel Rijckaert, maar die zijn voeten waren nog niet goed koud of het het familiestuk was al van ons.

SCHERP: Mira, ik verbied u uw vader te belasteren. Ik zeg u, rentmeester, dat het juweel terecht komt. Ook dat heeft de waarzegger voorspeld.

OLIVER: (Wat zou ik er niet voor geven om het juweel persoonlijk terug te vinden. Wie weet zal mijn geliefde zich dan niet inschikkelijk opstellen.) Mevrouw! Wees toch niet zo lichtgelovig.

SCHERP: Lichtgelovig, zegt ge? Nee, Oliver. Deze voorspeller sprak de waarheid, zoals een tovenaer voorwerpen laat verdwijnen en verschijnen. Hij wist zelfs te vertellen dat mijn echtgenoot zich in het vagevuur bevindt.

OLIVER: (Dan is het ongetwijfeld een bedrieger. Mijn meester zit in de diepste helleput. Misschien is hij zelfs dwars door de hel heen gevlogen!)

MIRA: Is er vandaag nog iemand in huis geweest, moeder?

SCHERP: Naast de voorspeller zelf waren er die twee impertinente vrijers van u en uw zuster die u te vergeefs het hof kwamen maken.

OLIVER: Eén van deze drie individuen heeft het halssnoer weggenomen. En ik zal ontdekken wie.

SCHERP: Oliver, ik verbied u die waarzegger te verdenken.

MIRA: Ik weet zeker dat mijn lieve Lucas er niets mee te maken heeft.

SANA: Dat geldt evenmin voor Andreas Pancreas, want die is veel te arm om iets te stelen.

Kaatje op.

SCHERP: Wel, Kaatje? Komt gij met goed nieuws?

KAATJE: Meesteres, het was korporaal Nijdas die ze neergestoken hebben. Hij ligt al in het lijkenhuis. Ze hebben me verteld dat hij even dood was als het achterste van een vers geslacht varken.

SCHERP: Dat is inderdaad goed nieuws. Het tweede bewijs.

OLIVER: Wat heeft dat te maken met uw gouden halssnoer ingelegd met briljanten?

Saartje op.

MIRA: *(Tot Saartje)* Een dief is dit huis binnen gedrongen en heeft het kostbare gouden halssnoer van moeder gestolen.

SAARTJE: Dat met de briljanten?

OLIVER: Hoe weet gij dat het het gouden halsnoer met de briljanten is?

SAARTJE: Gewoon. Als ik een dief was, dan zou ik er het duurste halsnoer uitpikken. Gij niet?

OLIVER: Waar haalt gij de impertinentie vandaan om mij valselijk te beschuldigen?

SAARTJE: Ik beschuldig niemand. Ik kaats uw bal gewoon terug...

OLIVER: Gij weet hierover meer, meid...

SAARTJE: Mevrouw, ik word hier valselijk beschuldigd en ik weet van niets. Ik zweer het op mijn christenziel. Ik mag hangen als ik het was.

SCHERP: Maar dat beweert toch niemand, meisje. Oliver, let in het vervolg op uw woorden.

OLIVER: Ik heb nog zo tot de heer gebeden dat er niets verkeers zou gebeuren met de juwelen van mevrouw.

SAARTJE: Is dat zo, meneer Oliver? Dan zijn uw gebeden ongetwijfeld verhoord.

OLIVER: Wat bedoelt ge daar weer mee?

SAARTJE: Als ge zo hard hebt gebeden, kan het halssnoer onmogelijk gestolen zijn. Hoogstens op een verkeerde plaats gelegd.

OLIVER: Mevrouw Scherp, die dekselse meid weet meer, zeg ik u.

SAARTJE: Hoor, meesteres. Hij begint wéér.

SCHERP: Oliver, zo is het genoeg. Of twijfelt gij aan de kracht van uw gebeden?

OLIVER: Zeer zeker niet. Misschien volstaat het om geduld te oefenen.

SAARTJE: Hoe ik daar niet eerder aan gedacht heb! Mevrouw, mijn meesteres! Ik kan voor u een ontmoeting regelen met een verwant van mij, de zoon van een oud-tante. De goede man bezit een opmerkelijke gave: hij is specialist in het terugvinden van verloren voorwerpen.

SCHERP: Is dat zo? Waar woont die persoon?

SAARTJE: Wel, hij woont ergens waar hij in feite niet graag woont.

SCHERP: Dat begrijp ik niet.

SAARTJE: Hij woont in 't gevang, mevrouw. Toch is hij edelmoedig van inborst. Als hij vrij kwam zou hij zonder twijfel kunnen zeggen waar het verloren voorwerp zich bevindt, zelfs al was het duizenden mijlen hier vandaan in een diepe mijn, waar geen schop of pikhouweel het opgraaft.

SANA: Dat is toch veel te ver.

MIRA: Waarom zit die verwant van u in het gevang als hij zo edelmoedig van inborst is?

SAARTJE: Ach, mejuffer, ze maakten een aardbeving van een noot die kraakte. Een heel gedoe met een koe die rondliep met een zeel rond haar nek. En mijn kozijn die als goede christen altijd klaar staat om voor zijn evennaaste in de bres te springen, wou haar terugbrengen naar de eigenaar, maar het stomme beest liep de andere kant uit, alsof het niet terug wou. Als ge 't mij vraagt: hoogst waarschijnlijk als gevolg van verregaande verwaarlozing vanwege de boer in kwestie.

SCHERP: Onrechtvaardigheid regeert de wereld!

SAARTJE: Nietwaar, mevrouw? En alsof dat nog niet voldoende was raakte mijn kozijn van pure alteratie met zijn handen verstrikt in het zeel. Wel, daarna had de eigenaar het lef te beweren dat mijn brave kozijn het beest wou stelen.

SANA: Ik zou zoiets niet durven zeggen als ik zeker wist dat het niet waar was.

SAARTJE: Nietwaar, mejuffer? Enfin, het ene woord bracht het andere mee. Kwatongen deden natuurlijk ook hun duit in 't zakje en het gevolg was dat mijn sukkel van een kozijn nu ligt te zieltogen in een diepe kerker.

ALLEN: Oh! Schande!...

SAARTJE: Maar dat is nog niet alles. Als er niet vlug iets gebeurt, wordt hij gehangen. Daar ben ik van overtuigd.

SCHERP: Wat een schandelijke zaak!
Ik beschouw het als mijn plicht en taak,
Ik zeg het u in vertrouwen,
Deze arme ziel uit de klauwen
Van dit soort valse justitie te halen.
Daar wil ik zelfs voor betalen.
Wat een stom gedoe,
Voor een domme koe!
Weet gij hoeveel de borgsom bedraagt?

SAARTJE: Wel, mevrouw. Nu ge 'r mij toch naar vraagt... (*Donker*)

Scène 8

Kraai en Raaf, de speurders, op.

KRAAI: Zijn huisbazin vertrouwt die intellectueel voor geen rot stro en wil hem voor de rechtbank dagen. Zoudt gij me willen bijstaan, Raaf, beste speurneus? Wie weet wat voor een lepe duivel hij niet is. Als hij niet meer weet van welk hout pijlen maken, zal hij weerstand bieden, ben ik bang.

RAAF: Ik moet dat allemaal niet weten. Ik bemoei me niet met een ander zijn zaken.

KRAAI: (Die heeft precies niet veel goesting.) Ik beloof u, Raaf, als ge mijn lot deelt, dat ge naar behoren vergoed zult worden.

RAAF: Met een gevarenpremie?

KRAAI: Met een gevarenpremie.

RAAF: En een ruime onkostenvergoeding?

KRAAI: Breng uw onkosten maar binnen. Ge krijgt zelfs dubbel drinkgeld.

RAAF: Dubbel drinkgeld? In dat geval sta ik pal naast u, Kraai, gij degelijke en betrouwbare speurneus.

KRAAI: (Hou de ezel een wortel voor en hij loopt waar ge wilt.)

RAAF: Begrijp me echter niet verkeerd, chef. Ik doe het niet alleenlijk voor de poen, maar omwille van de afkeer die ik voor dat soort minabele individuen koester. Het ligt in mijn natuur, geloof ik, om deze geletterde schooiers te verachten. Want van op elk verhoog, of het nu het schavot is of een scène van een theater, bazuinen zij rond dat wij zo corrupt zijn als een rotte peer. Ze gooien onze onvolkomenheden overal te grabbel, en vertellen ze over onze kuiperijen en lage streken aan wie het horen wil. Ik kan dergelijk onrecht niet verdragen.

KRAAI: Hondsbartaal en onbeschoft, inderdaad, goede Raaf, uitgelezen rechercheur. Ik heb me altijd afgevraagd hoe dat gespuis in ons hart kan kijken, zelfs al houden we onze jas stevig dichtgeknoopt.

RAAF: 't Is een vileine soort, achterbaks en infaam. Verdomd als 't niet waar is.

KRAAI: Door hun boekenwijsheid zullen die geleerde bollen eerder een ingewikkeld kluwen ontwarren dan dat wij met een heel regiment gewapende enquêteurs.

RAAF: Waar werd die bandiet voor 't laatst gezien?

KRAAI: Naar 't schijnt zou hij de apotheek bezocht hebben.

RAAF: Waarschijnlijk om een poeierke te kopen tegen 't vliegend flericijn ofwel, en dat is veel waarschijnlijker, om de dochter van de apotheker op te vrijen, want dat is een wreed schoon stuk.

KRAAI: Dat geloof ik! Ik bedoel: dat zal wel, zeker? Ik vind het alleen spijtig dat zijn huisbazin ons niet eerder heeft leren kennen. Anders hadden we hem al.

RAAF: Kende gij Vrouw Hazepeper nog niet? Ze woont in het Korte Kolenstraatje, bezijden de markt. Kom me niet vertellen dat gij daar nog nooit zijt geweest.

KRAAI: Alleen uit hoofde van mijn functie.

RAAF: Op beleefdheidsbezoek, zeker? Maak dat de kwezels wijs.

KRAAI: Als ge uw onkostenvergoeding en uw dubbel drinkgeld aan uw neus wilt laten voorbij gaan, Raaf, dan moet ge vooral verder doen gelijk ge nu bezig zijt.

RAAF: Ge weet dat ik geen kwezel ben, hé chef. Zeg, zou hij gewapend zijn, denkt ge?

KRAAI: Volgens mij niet. Erudieten gebruiken hun kop en wat daar in steekt. Ze klapwieken meer dan gekortwiekte kiekens, maar vliegen doen ze nooit. We moeten niet bevreesd zijn.

RAAF: Dan is het goed. Want als hij probeert gewapende weerstand te bieden, zal ik hem zodanig de wet lezen, dat ze in 't vel van zijn kont gegrift staat. Ik heb er al straffere dan hij klein gekregen.

KRAAI: Goed gezegd, speurder. Geen compassie met veelweters en wijs hoofden.

RAAF: Kijk ginder eens, is hij dat niet?

KRAAI: Nu ge 't zegt.

RAAF: Erop af!

KRAAI: Rustig, Raaf, mijn dappere speurhond. Laat hem naderbij komen. Hij moet zich veilig voelen, kalm op zijn gemak. Dan slaan we toe en halen we hem boven als een vis uit het water.

RAAF: Droog aan de haak. Als we maar geen bliekje vangen, chef!

Ze verbergen zich. Dokus komt op.

DOKUS: Ik heb met het meisje afgesproken.
Ze heeft 't kostbare kleinood goed verstoken.
Ik weet zeker, de weduwe zal mij prijzen,
Om mijn wonderen, mijn bewijzen,
Mijn onversneden kunst.
Ik sta voorwaar in haar gunst.
Het is een feit dat mijn trukken
Niet meer kunnen mislukken.
Nu ga ik naar de kapitein, naar 't gevang.

RAAF: Halt! Gij staat onder arrest, ben ik bang.
Steek uw pollen maar in de lucht.

KRAAI: Pleeg geen nodeloos verzet, waag geen vlucht.

RAAF: Want 't zal u zuur opbreken.

DOKUS: (Daar hebt ge 't al! 'k Zal nog rapper in 't gevang geraken dan ik dacht!)

Raaf doet hem de handboeien om.

KRAAI: Wel, wel... Zo ziet een geleerde bol er dus uit. Ik moet zeggen dat ik zo'n schoon exemplaar nog nooit van dichtbij heb gezien. Gij, Raaf?

RAAF: Nee, chef. Nog nooit.

KRAAI: Op uw knieën! Wel, deftige kledermot, hooggeleerde wandluis, gij denkt ons zeker te slim af te zijn?

DOKUS: Absoluut niet, goede heren.

KRAAI: Hewel, ge zijt goed mis. Tast hem af, speurder Raaf. Zoek goed of hij geen voorraad

granaten of raketwerpers op zak heeft.

Raaf doet het. Dokus begint te lachen.

KRAAI: Wat? Gaat gij ons weerstreven? Durft ge ons uitdagen?

DOKUS: Ik zou het niet durven, brave heren. Maar als ik befutseld en bepoteld word, moet ik lachen. Ik kan er niet aan doen.

RAAF: Die durft tegen ons tekeer gaan, chef. Kunt ge u dat voorstellen? Zal ik hem eens leren waar zijn plaats is?

KRAAI: Ge moogt er efkes mee spelen, beste Raaf, zoals de kat met de muis. Maar doe hem geen zeer.

DOKUS: Nee! Kijk dan toch! Ik adem zelfs niet meer. De enige gunst die ik van u vraag is mij te behandelen als een heer. Want minder ben ik niet.

KRAAI: Gij, een heer? Gij hebt zeker geen spiegel, vogelverschrikker? Zelfs als uw kinderen niet zo lelijk zijn gelijk gij, dan nog blijven het vogelverschrikkers, omdat hun vader het is.

DOKUS: Weet dat ik geen nageslacht heb.

KRAAI: Daar kan de mensheid alleen maar wel bij varen.

DOKUS: Het noodlot mag me neerbliksemen en tot as verpulveren, maar gij kunt niet raken aan mijn waardigheid als belezen heer. Die zit me in het bloed. Ik mag gehangen worden als 't niet waar is.

KRAAI: Daar kan voor gezorgd worden!

DOKUS: Lapsus! Ik trek mijn woorden in!

RAAF: Gij herroept uw bekentenis alvorens ge ze hebt afgelegd! Eens kijken of ge nog zoveel kletsboek zult verkopen voor de scherprechter.

DOKUS: Goede heren, breng me naar waar ge wilt. Naar de diepste plooiën der hellekrochten als het moet, maar bespaar me de scherprechter. Dan nog liever de paardenmeester of de tandentrekker.

KRAAI: Hoor, hij blaast al een heel andere toon.

DOKUS: Zeg mij waarom ge mij hebt gearresteerd. Wat heb ik misdreven?

KRAAI: Uw arrestatie gebeurde op verzoek van Vrouw Hazepeper, uw huisbazin. Gij hebt bij haar een open schuld staan van vijftwintig daalders voor maanden gratis profitariaat, bed en ontbijt.

DOKUS: Dat is mij bekend. 'n Schande dat ze zo'n schoon geld durft vragen voor een krot en steenhard brood. Omdat ik haar al in natura heb vergoed, had ik gehoopt dat ik mijn schuld niet meer moest aflossen, maar als het in de sterren geschreven staat, mijne heren, dan zal ik mijn straf verduren. (Ik denk dat het niet alleen een lelijke streep door mijn rekening is. De kapitein zal zijn kop naast de mijne op het blok mogen leggen.)

KRAAI: Sta op en kom mee.

DOKUS: (Ik moet tijd winnen, want die gieren zijn van plan om mijn karkas helemaal kaal te vreten.) Laat me eerst mijn veters knopen. Als ik onderweg struikel en gekwetst raak, kan het door de overheid verklaard worden als uw schuld.

KRAAI: Ge hebt gelijk, maar het tijdverlies zal u een noot kosten, schavuit. Of denkt ge misschien dat wij voor niets werken?

RAAF: Voor niets gaat alleen de zon onder.

DOKUS: Eén minuutje maar. (*Doet alsof hij zijn veters knoopt*) Ik ben eraan gelijk kalk aan de muur. Bekijk dat ijzer rond mijn polsen. Wie weet wordt het geen dwangarbeid. Want die smeerlappen kunnen nog andere stinkende potjes open maken en dan zit ik voor jaren in de bak, tot ik zo mager ben dat ik gewoon door de tralies kan lopen. Arme Dokus, gaat uw vernuft u in de steek laten? Gaat ge struikelen op de vloer die ge zelf hebt geboend

tot hij blonk als een spiegel? Hé? Wat voor papier zit er hier in mijn zak? Dat is het! In uiterste nood is de redding nabij.

RAAF: Zeg, hoe lang zijn die veters eigenlijk, dat ge nog niet klaar zijt? Vooruit, zeg ik. Naar 't gevang!

DOKUS: Ge moet mij excuseren, meneer de agent. Maar als ge veronderstelt dat ge in 't gevang mijn geld gaat krijgen, zijt ge mis. Ik heb geen rooie duit en 't gevang is geen spaarkas.

RAAF: Da's ook waar, chef. Zo geraken we nooit aan ons pree. Om over ons dubbel drinkgeld nog te zwijgen.

DOKUS: Mijne heren, ik wou dat ge me een half uur later hadt opgepakt. Ik ging juist naar een edele heer die me nog moet betalen voor diensten die ik hem heb bewezen. Dit document is het bewijs.

RAAF: Laat zien... Potverdekke, lees gij dat eens, chef. Ik heb mijn bril niet bij.

KRAAI: Uw verrekijker, zult ge bedoelen. Gij kunt nog geen letter lezen zo groot als een schuurpoort.

RAAF: Gij wel, zeker?

KRAAI: Vaneigens. Laat zien. Da's toch duidelijk, wat hier staat. *(Wil lezen)* Ja, zeg, dat soort hanenpotengekribbel kan geen mens ontcijferen.

DOKUS: Geef hier, dat ik het voorlees. Want ge talmt langer dan de lengte van mijn veters. "Voor het maaien van het raaigras, het rooien van knollen, het zaaien van radijsjes en het legen van de beerput de som van dertig daalders."

KRAAI: Verdorie, da's meer dan de schuld die ge moet aflossen.

DOKUS: Ik leg me neer bij de feiten. 't Is spijtig, maar naar die centen mag ik fluiten.

KRAAI: Daar kunnen wij niets aan veranderen. Waar woont deze persoon?

DOKUS: Niet ver hier vandaan. Dichterbij dan ge denkt.

KRAAI: Vertel op.

DOKUS: In die sjieke villa daar.

KRAAI: We zullen zo goed zijn om u toe te laten uw geld van die heer te ontvangen. We hopen alleszins dat gij op uw beurt zo goed zult zijn om ons dubbel drinkgeld te geven. Als de ene hand de andere wast, dan zijn ze alle twee schoon.

RAAF: Goed gezegd, chef.

DOKUS: Dat spreekt vanzelf. Ik wil er zelf niks aan overhouden, moet ge weten. Mijn kotmadam krijgt wat haar toekomt en wat overschiet is dubbel drinkgeld voor u. 't Is zo simpel als een fluitje van een cent.

KRAAI: Goed gesproken. Gij zijt een welopgevoede heer.

RAAF: Een zéér welopgevoede heer! Gij kent uw wereld.

DOKUS: Anders zou ik geen echte heer zijn. (In die sjieke villa woont een getikte edelman. Als mijn plan lukt, voorspel ik dat die smeerlappen mijn geld op hun buik kunnen schrijven.)

KRAAI: Vooruit, gearresteerde, ga naar die deur en bel aan zoals het een echte heer betaamt.

RAAF: Ik heb dorst gekregen van al dat werken, chef. 'k Vraag me af waar we hier nergens aan een frisse pint kunnen geraken.

DOKUS: Maak u niet ongerust, heren speurders. Ge krijgt er zelfs een half uur de tijd voor!

Allen af.

* * * * *

BEDRIJF 2

Scène 1

Dokus, Kraai en Raaf op.

DOKUS: Laten we hier op de edelachtbare wachten.

KRAAI: Edelachtbare?

DOKUS: Hebt ge die grote koperen plaat niet gelezen die de gevel van zijn villa siert?

KRAAI: Als we alle grote koperen platen moet lezen die we tijdens de uitoefening van ons ambt tegenkomen, dan kunnen we de klok rond werken. Mogen zwoegers als wij misschien geen ogenblik rust kennen, gedetineerde?

DOKUS: Dat betwist ik geenszins. Ik hoop dat de edelmogende thuis is. (Wie en wat hij ook is.) Hij is een keurige burger, een eerbaar persoon, zoals ge zult zien, die mij vriendschap en dankbaarheid verschuldigd is. De roem en de faam van de edelgestoomde gaan hem vooraf en reiken tot ver buiten de grenzen van onze stad. Daarom weet ik met stellige zekerheid dat hij mij -ons- welwillend zal ontvangen. Laten we hier rustig gaan zitten. (*Ze doen het*) Ik ben ervan overtuigd dat hij zich mijn persoon nog herinnert. (Hoewel we mekaar van haar noch pluim kennen.) Weet ge, heren speurders, de kans is groot dat ik naar dit pand verhuis, met kost, inwoon en al, want de grootachtbare was zo tevreden over mijn diensten dat hij in de toekomst op mij een beroep wenst te doen als huisdichter.

KRAAI: Vanuit het gevang?

DOKUS: Dat is een kleinigheid die ik uit het oog ben verloren. Maar de grootmoedige is een van de hartelijkste mensen die ik ken. Met genoegen doet hij een ander aan wat hij wil dat de andere hem aandoet.

RAAF: Veel te goed is half zot.

DOKUS: Dat zoudt ge niet zeggen als ge hem ziet. Zijne heerlijkheid is niet excentriek en hij houdt er een bescheiden levensstijl op na, want hij is een vurig minnaar van kunst en cultuur. In zijn gallerie vol kostbare kunstwerken kan ik, zodra ik hier woonachtig ben, in alle rust inspiratie opdoen om mijn verzen te schrijven.

RAAF: Schrijft gij verzen, toekomstige gevangene? Ik dacht dat gij dichter waart?

KRAAI: Natuurlijk schrijft hij verzen, slimme. Geleerden schrijven toch altijd verzen. Wist ge dat niet?

RAAF: Als ik alles moet weten wat geleerden te pas en te onpas uitrichten, dan had ik er alle voordeel bij gehad om zelf geleerde te worden.

DOKUS: Stil. Daar komt hij. Kijk eens hoe plechtstatig hij loopt. Sta op. (*Ze doen het*) Merk toch hoe sierlijk zijn pas. (*Heer op*) Ik sta erop uwe edelachtbare mijn allerhartelijkste groeten over te maken. (*Tot Kraai*) Zo groeten wij geleerden onder mekaar elkaar altijd.

HEER: Ik ga nooit over één nacht ijs. Kom binnen. Blijf rustig zitten.

DOKUS: (*Tot Raaf*) Ziet ge 't nu? (*Tot heer*) Wij zijn u dankbaar voor de vriendelijke ontvangst.

RAAF: (*Tot Kraai*) Die twee stellen mekaars gezelschap op prijs.

DOKUS: Weledele heer, één woord slechts. (*Neemt hem apart*) Vergeef mijn vrijpostigheid, edeldenkende. Ik ben evenals gij, een heer van stand die zijn studies aan verscheidene universiteiten met vrucht heeft afgelegd. Door omstandigheden en tot mijn grote spijt ben ik echter berooid en verpauperd. Thans ben ik in de klauwen gevallen van deze twee meedogenloze politiemannen, omwille van schulden die ik, hoe gering ook, niet in staat

ben te delgen.

HEER: Gij ziet er alles behalve gering uit.

DOKUS: Schijn bedriegt, hoogedelgeborene. Het zijn mijn schulden die gering zijn, niet mijn persoon.

HEER: Dat betwijfel ik geenszins. Ik zei het alleen om uw toespraak meer vaart te geven, meer inhoud.

DOKUS: Dat begrijp ik, in alle eenvoud.
Hooggeleerde heer, hoor mij aan,
Of 't is met mij gedaan.
(Luid) Gij hebt bij mij, edelhoogachtbare,
Een rekening van schuld, als het ware.
(Stil) Geheel imaginair, wel te verstaan,
Deze speurders, behept door argwaan,
En verwaand door hebzucht willen,
Zo is hun plan, mij levend villen,
Mij uitschudden, mij ruïneren,
Zij zijn het die me hebben bedrogen,
Daarom hoop ik op uw mededogen,
Men heeft me verteld, wie op u rekt...

HEER: Maar dat is toch vanzelfsprekend!

DOKUS: *(Tot de twee)* Ziet ge nu? De grootvermogende herinnert het zich nog. *(Tot heer)*
Vergeef me mijn onbeschaamdheid, edelgestreepte, maar mijn wanhoop maakt mij
dapperder dan de wezel, kloekhartiger dan de haas.

HEER: Ik hou van diertjes. Er zitten veel vliegende diertjes in het park.

DOKUS: (Met hem erbij zit er een rare vogel meer.) Edelgrootheer, deze twee beambten, die in
feite gewiekste schurken zijn, hebben me alles ontnomen en door hun gekuip iedereen
tegen me opgezet die me dierbaar is. Door afzetterij schrapen die twee me het vel af tot

op het bot. Edele heer, er rest me niets anders dan mezelf tekort te doen, want het lijdt geen twijfel, die twee schavuiten zullen mij begeleiden naar de onderwereld.

HEER: De hel! Boeiend.

DOKUS: Neen, het gevang, maar dat is hetzelfde. Ik ben gedoemd om er door ziekte en ongemak uit te teren en door talloze ligwonden stinkend weg te rotten.

HEER: Geenszins, geenszins!

DOKUS: Wablief?

HEER: Ik antwoordde op een vraag die ge nog niet hebt gesteld, maar wellicht gaat stellen. Zo sparen we kostbare tijd. Dat is van het hoogste belang in de conversatie.

DOKUS: Uw waardig vernuft bewijst uw gelijk, hoogedelgesteente. En die vraag luidt?

HEER: Wilt gij dat?

DOKUS: Neen!

HEER: Gij zomin als ik. Dat verheugt mij.

DOKUS: *(Luid)* Kunnen wij aldus tot onderlinge overeenstemming komen?

HEER: Dat ziet de blinde mol, verdoken in de holtes onder onze voeten.

DOKUS: *(Tot de twee)* Hoort ge 't nu?

KRAAI: Wij horen wat het sterkste leugen nooit verhelen kan en wat wij als politiemannen uit de ons toevertrouwde misdadigers slaan, de puurste aller bekentenissen: de waarheid.

DOKUS: Als erbarmen belangstelling betoont voor het armzalige bestaan van een beschaafd persoon zoals ik, dan smee ik u, weledelgeleerde, u te verwaardigen mij een mogelijkheid tot ontsnapping uit de klauwen van deze nietsnutten aan te bieden.

HEER: (*Samenzwerend*) Knoop uw lakens aan mekaar. Ik bezorg u een vijl in uw dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden.

DOKUS: Dat is precies de bedoeling, hoogwaardige.

KRAAI: Hoe lang gaat hun gefezel nog beslag leggen op onze tijd.

RAAF: Waarschijnlijk nemen ze de voorwaarden tot betaling onder ogen. Hoe meer gefezel, hoe meer drinkgeld.

DOKUS: (*Neemt het papier*) (Het geluk lachte me al één keer toe, waarom geen tweede?) Ik heb tegen die twee boeven gezegd dat ik naar de edelaardige toekwam om een kleine rekening te ontvangen.

HEER: Heb ik die nog niet betaald?

DOKUS: De hemel verhoede dat ik zo onfatsoenlijk ben om u om deze gunst te verzoeken.

HEER: In vertrouwen: mijn rechterhand mag niet weten wat mijn linkerhand uitgeeft.

DOKUS: Dat is zeker niet bezijden de waarheid. Welnu, het was mijn geluk dat ik aan uw deur voorbijkwam en aan deze rekening dacht. Als uwe verstrengeling mij ter wille is, zal ik achteraf (*Luid*) nogmaals uitvoeren wat dit document vermeldt. Zijnde, ten eerste: het maaien van het raaigras.

HEER: Mag ik de kantjes knippen?

DOKUS: Dat mag. Ten tweede: het rooien van knollen.

HEER: Een zeer oud paardenras.

DOKUS: Ten derde: het oogsten van radijsjes.

HEER: Met mosterd! Hmm...

DOKUS: En ten slotte, ten vierde: het legen van de beerput van uwe overgewaardeerde.

HEER: 't Is waar keizer, bisschop en boer gaan te voet,
En genoeglijk doen wat eenieder al eens moet,
Aldus wordt de put gezuiverd, properder en netter,
Alras gaan wij opnieuw met plezier aan de spetter,
Achterlast, gelost en gerijpt door de jaren,
Gekruid, geroerd en beproefd om te bewaren,
Oordeelkundig gelegd door krochend geweld,
In kwaliteit verhoogd en versneld,
Zal nuttig blijken voor 't gewas op 't veld.

DOKUS: (Om zot te zijn met fatsoen,
is enige wijsheid vandoen.)
Uwe genoegzaamheid getuigt van kennis,
Inzicht en verstand in grote dosis.

KRAAI: Het is waar wat hij zegt.

RAAF: Dat is het wis en zeker.

DOKUS: (*Stijl*) Als uwedele me nu zogezegd wou betalen... Ik veronderstel dat uwe welwillendheid mijn opzet goed heeft begrepen.

HEER: Ik begrijp u niet.

DOKUS: Ge betaalt me niet echt, edelgestrenghe heer. Ge doet alsof.

HEER: Doen alsof? Met denkbeeldig geld?

DOKUS: Als gij dat in huis hebt?

HEER: Ik heb een monopolyspel.

DOKUS: Uitstekend!

HEER: Het wordt nog plezant. En verder?

DOKUS: Goed, betaal me met geld van de monopoly. Zou deze transactie in uw burelen kunnen doorgaan? De edelmoedige heeft toch burelen?

HEER: Natuurlijk.

DOKUS: Waar?

HEER: Daar. Of nee, wacht even... Daar!

DOKUS: Zijt ge zeker?

HEER: Heel zeker.

DOKUS: Kunnen we van in uw burelen naar de tuin?

HEER: Naar buiten?

DOKUS: Tenzij ge een binnentuin hebt.

HEER: Neen.

DOKUS: We kunnen dus niet naar buiten?

HEER: Jawel. Maar ik heb geen tuin. Noch binnen, noch buiten.

DOKUS: (Ik moet dat hier zo snel mogelijk afhandelen, of ik word zelf zo zot als een koppel katten dat krols wordt bij volle maan.)

KRAAI: Die blijven mekaar veel te vertellen hebben.

RAAF: Och, weet ge... Geleerden... Er bestaat geen levend wezen dat meer windeieren legt.

HEER: Hier met dat document. Ik heb nog nooit in mijn leven zoveel pret gehad.

DOKUS: Achtenswaardige, nog een kleinigheid... *(Toont de boeien)*

HEER: Maar natuurlijk. Beste speurders, mag ik u vragen deze armbandjes te verwijderen. Wees niet bevreesd, ge kunt uit deze kamer immers niet ontsnappen.

KRAAI: Dan is het goed. Raaf! *(Raaf verwijdert de handboeien)*

HEER: Treed binnen, vriend. Ik geef u wat u rechtens toekomt. Treed binnen in mijn burelen die op geen enkele tuin uitgeven. *(Af met Dokus)*

KRAAI: Hoort ge dat? Hij kan onmogelijk ontsnappen langs de tuin.

RAAF: Slim gevonden van ons. Zeg, hoe gaan we ons geld besteden?

KRAAI: We gaan het opsouperen! Luister wat ik in gedachten heb. We gaan met de gedetineerde naar het gevang, alwaar hij ons bereidwillig het geld van zijn schuld zal overhandigen.

RAAF: En ons drinkgeld!

KRAAI: En ons drinkgeld... Dan schop ik dat minabele individu de keien op, vermits hij geen gedetineerde meer is. Gij zijt ondertussen een goede taveerne aan het zoeken waar ge een rijkelijk souper voor ons bestelt.

RAAF: Een geniaal plan!

KRAAI: Ik ga daarna naar Vrouw Hazepeper om orde op zaken te stellen. Ik weet hoe graag ze geld vingert en ik zal haar doen beseffen dat het alleenlijk dank zij onze tussenkomst is dat deze som niet aan haar neus voorbij gaat. Ze mag zich gelukkig achten dat ik de poen tenslotte onder haar kont kom schuiven. Wat zoudt ge ervan zeggen als ik erin slaag haar tevreden te stellen met slechts de helft van de som?

RAAF: De helft is altijd beter dan niets. En de andere helft?

KRAAI: Die delen we netjes in twee. Samen uit, samen thuis.

RAAF: Hoe link zijt gij toch, chef! Ik ben oprecht ontroerd.

KRAAI: Ik weet het. Hier schieten woorden te kort! Ik benoem mezelf hierbij tot koning van de speurders en keizer van de dubbele boekhouding.

RAAF: Dat is een hele eer, chef. En wie ben ik?

KRAAI: Gij zijt niets. Gij krijgt uw deel van de koek. Is dat niet genoeg? (Als die sukkel denkt dat ik één cent met hem ga delen, dan kan hij evengoed een stier proberen te melken.)

RAAF: Zeg, chef. Die twee blijven lang weg, vindt ge niet?

KRAAI: Die parvenu laat inderdaad lang op zich wachten. Weet ge wat ik denk? Dat de edelgevogelde vrijgeviger is dan we eerst dachten.

RAAF: We hadden hem direct moeten aftasten toen we binnenkwamen.

KRAAI: We kunnen er straks nog altijd voor zorgen dat hij wat aan lichaamsgewicht verliest. In klinkende munt!

HEER: *(Op)* Mag ik de heren vriendelijk groeten. Hadden de heren nog een speciale wens?

KRAAI: Wij wachten slechts op het heerschap dat samen met de edelgrootverkrampde daar naar binnen ging.

HEER: Die is gisteren al vertrokken.

KRAAI: Gisteren?

HEER: Met de westenwind. Hij is in rook opgegaan.

KRAAI: In rook opgegaan?

HEER: Langs de achterzijde.

KRAAI: Maar ge hebt ons toch gezegd dat ge geen tuin hebt?

HEER: Zeer juist gezien. Maar ik heb wel een deur die uitgeeft op de straat achter mijn woning.

KRAAI: Edelgestroopte, ik protesteer. Dat individu is een gevaarlijk misdadiger. Hij is onze arrestant.

HEER: Was. Niet is. Door hem van zijn handboeien te ontdoen hebt gij hem in vrijheid gesteld. Ge hebt mij niet gezegd dat hij een misdadiger was. Bijgevolg is het niet mijn schuld dat hij vantussen uw vingers is gegleden. *(Tot Kraai)* Gij zult er nooit slimmer uitzien dan ge zijt, en gij *(Tot Raaf)* zult nooit slimmer zijn dan ge eruit ziet. Succes, heren speurders. *(Af)*

RAAF: Gij zult nooit slimmer... Nee, ik zal nooit slimmer zijn dan gij... Nee, 't was nog wat anders. Wat wilde hij eigenlijk zeggen, chef?

KRAAI: 'k Zou het niet weten. Maar hij bedoelde zeker niet dat gij er slimmer uitziet dan ik...

RAAF: Chef, wou hij misschien zeggen dat we bedot zijn?

KRAAI: Natuurlijk zijn we bedot, klipgeit! Ik hoor dat er onder uw schedel niet meer verstand zit dan onder een molshoop! Ge moogt uw dinertje vergeten voor de rest van uw leven. Havermoutpap zult ge vreten zoals onze logees. Maar gij, het weze een magere troost, gij krijgt dubbel rantsoen.

RAAF: Dat is niet eerlijk, chef. Ik kan er toch niet aan doen dat we geschoren zijn zonder zeep.

KRAAI: Nee, want gij zijt dommer dan ge eruit ziet en ik zie er dommer uit dan ik ben. Nu weet ik het zeker. Bij ons speurders zit het verstand niet in onze kop, maar zweeft het er rond, zoals de aarde rond de maan en de sterren. Toch beloof ik u, Raaf, als ik dat krapuul van een waarzegger te pakken krijg, zet ik zijn neus omgekeerd op zijn smoel, zodat het binnen regent! En zijn flaporen, die verwissel ik met de uwe! Snapt ge 't nu? *(Af)*

RAAF: Mijn flaporen? Nee, chef... Maar... Chef... Wacht op mij! (Af)

Scène 2

De cipier laat Dokus binnen, gromt wat en verdwijnt. Dokus houdt het aangezicht verborgen. Pauwoog hangt dit keer met één arm en één been aan de muur vastgeketend.

PAUWOOG:

DOKUS: Kapitein Pauwoog?

PAUWOOG:

DOKUS: Degene die ik zijn moet. Herkent ge mijn stem niet?

PAUWOOG:

brave man, waarom verstopt gij zo uw gezicht?

DOKUS: Och, mijn kapitein. Ik dacht dat we nooit meer samen zouden lachen, nooit meer samen een vrolijke noot zouden zingen.

PAUWOOG:

DOKUS: Op weg hierheen hebben veile politiehonden me in de boeien geslagen, mijn kapitein.

PAUWOOG:

DOKUS: Raad eens hoeveel van die speurhonden achter mijn vodden zaten.

PAUWOOG:

DOKUS: Mis! Raad nog eens.

PAUWOOG:

DOKUS: Mis! Raad nog eens, zeg ik u.

PAUWOOG:

DOKUS: Weer mis. Twee slechts. Vandaar deze noodzakelijke vermomming. Maar gij, kapitein. Hoe ligt gij hier schuin geketend aan één arm en één been? Wat hebt gij misdreven om in al uw miserie zo onmenselijk wreed behandeld te worden?

PAUWOOG:

mijn uitgemergelde lichaam bedekt wordt door schurft, bloedbleinen, netelkoorts, spruw, dauwworm en wratten zo groot als zilverstukken. Of dat ik bij dag en nacht geteisterd word door onstuitbare aanvallen van wantsen, vlooiën, hoofd-, schaam- en okselluizen.

DOKUS: Uw lijden lijkt gelijkwaardig aan dat van ons heer, mijn kapitein.

PAUWOOG:

scharminkel van een cipier, die vlooiënzak, die tros wormen. Zijn stommiteiten zijn talrijker dan de haren op zijn hoofd. Vorige keer, vlak na uw bezoek, kwam hij naar binnen en ketende hij mij vast aan deze muur zoals ge mij nu ziet hangen. De schurk beweerde dat enige lichaamsbeweging mij deugd zou doen. Verandering van spijs doet eten, zei hij nog terwijl hij de sleutel genadeloos in het slot draaide. Maar ach, Dokus, de spoeling is nog altijd even dun. Oh vriend, als ik de lafhartige onmens te pakken krijg die hem hiertoe opdracht heeft gegeven! Beter ware hij geradbraakt, gevierendeeld en opgehangen aan zijn eigen darmen dan de folteringen te ondergaan die ik voor hem in gedachten heb.

DOKUS: Hebt gij misschien een vermoeden, kapitein, wie de aanzet hiertoe gaf?

PAUWOOG:

vleermuizen. Ze vliegen bij nacht als dollemannen in het rond en raken tak noch rots.

We moeten omzichtig omspringen met vermoedens, anders zullen we niet alleen met onze handen in de haren zitten, maar ook met de vleermuizen.

DOKUS: Ge spreekt wijs, kapitein. We moeten inderdaad omzichtig handelen. (Ik mag mezelf gelukkig prijzen dat mijn kapitein nog even simpel en onnozel is als op de dag van zijn geboorte.)

PAUWOOG:

gij de wereld hebt misdaan om door die smeerlappen zo achtervolgd en valselijk beschuldigd te worden. Gij hebt die twee hondendrollen toch van u afgeschud? Anders stondt ge hier niet.

DOKUS: Goed gezien, kapitein. Laat het volstaan dat ik met de welwillende hulp van een edelachtbare heer als bij mirakel aan die schurftlijders ben ontkomen en hier nu voor u sta. Ik zal u mijn wonderbaarlijke avonturen bij een andere gelegenheid uitgebreid uit de doeken doen. Ik kan u garanderen dat de tranen dan uit onze ogen zullen springen van plezier en dat onze kaken zullen krampen van de gulle lach bij het ophalen van herinneringen uit zwarte dagen die voorgoed vervlogen zullen zijn. Kapitein, mijn listen en mijn geheime toverkunsten zullen tot uw bevrijding, ergo, tot uw tevredenheid en geluk leiden. Nog voor de klok de noen klept zult gij gaan en staan alwaar het u belieft. De korporaal slaapt als een verwelkte roos, Palings deed braaf wat hem werd opgedragen en het juweel is door uw verwante weggestoken, beter nog dan in de grot der kobolden. Op dit ogenblik spreekt zij voor u ten beste bij de weduwe die ijvert voor uw vrijlating. Het is alleen wachten op u, mijn kapitein.

PAUWOOG:

mij, mijn last en mijn lijden.

DOKUS: Niets is minder waar. Wat ik u vraag is de eenvoud zelf. Al wat gij moet uitvoeren is een kleine bezwering. Ziet gij u daartoe in staat?

PAUWOOG:

daartoe in staat zijn, ook al beval het mij de duivel zelf.

DOKUS: Als hij u hier in lijden zag hangen, zou hij het niet nalaten u persoonlijk ter hulp te

snellen.

PAUWOOG:

zonder gevaar. Zal deze vervloeking zich niet tegen haar uitvoerder keren? Denkt ge niet dat het gemakkelijker is de satan uit de hel te roepen dan u over te geven aan dergelijke toverij?

DOKUS: Kapitein, vertrouw me als ik u zeg dat zelfs een kind het kan. Volg mijn instructies en er zal u niets overkomen. Integendeel, daarna lacht de vrijheid u toe. Kom, laten we onze tijd niet langer verbeuzelen door oeverloos geredetwist, tenzij ge verkiest schots en scheef aan deze muur te blijven hangen tot de vlooiën uw bloed opgezogen en verteerd hebben!

PAUWOOG:

DOKUS: Zodat gij rustig kunt inslapen op het zachte bed van hun uitwerpselen.

PAUWOOG:

tegenover mij?

DOKUS: Terwijl de ratten de horlepiep dansen op uw botten.

PAUWOOG:

DOKUS: En de larven van de groene vleesvlieg uit de negen holtes van uw miserabel lijf kruipen!

PAUWOOG:

DOKUS: Of wenst gij, integendeel, dat ze u hangen aan deze muur met het hoofd naar beneden en armen en benen van plaats gewisseld? Het is maar een woord tegen de cipier.

PAUWOOG: De heer helpe mij! De heer weze mij genadig!

DOKUS: (Bijna verried ik mezelf.) Of zijt gij dan toch bereid om in deze zompige krocht voor de

rest van uw armzalige dagen dezelfde smerige smoelpap te vreten?

PAUWOOG:

DOKUS: Spreek dan, kapitein Pauwoog! Spreek! Want vergeet niet dat ik waarzegger ben en ik zonder dralen kan voorspellen wanneer en hoe wreed uw levenslot zal eindigen.

Tijdens zijn vurig pleidooi is Dokus oog in oog met Pauwoog komen te zitten.

PAUWOOG:

Dokus, vriend.

Want dit wrede lot heb ik niet verdiend.

Ik ben bereid uw ergste vijanden te hekelen.

Ik haal op uw bevel,

Zelfs de Satan uit de hel.

Als ge maar ophoudt met in mijn gezicht te spekelen.

DOKUS: (*Recht*) Ik heb niet alleen mijn verstand gepijnigd om op een slinkse manier mijn doel te bereiken, maar ik heb ook nagedacht hoe ik uw beurs kan spijsen, want na uw vrijspraak zult gij u als een man van de wereld moeten gedragen. Waart gij vroeger een arme soldenier dan maak ik van u de bevelhebber van een garnizoen zotten, die ge in één nacht meer zult pluimen dan dat het snelste paard in één ren aan weddenschappen opbrengt. Wat het gezegde bevestigt dat de wijste man het dichtst bij het vuur zit waar hij wacht tot zijn ijzers smeedklaar zijn.

PAUWOOG:

niet beter kunnen.

DOKUS: Kapitein Pauwoog, de tijd van getalm ligt achter ons. Wij moeten overgaan tot de daad.

PAUWOOG:

niet!

DOKUS: Niet die daad, stompzinnige! De weduwe komt vandaag uw vrijstelling betalen. Ik zal u instrueren, regisseren, dirigeren, disponeren, pontifiëren, profileren, accomoderen,

percipiëren, fatsoeneren en ten slotte leren wat u te doen staat.

PAUWOOG:

Dokus. Ik mag gehangen worden als deze hachelijke onderneming lukt.

DOKUS: Als ge zult hangen, weet ge dat ze niet is gelukt. Maar dan is het te laat om het u te berouwen. Hier hebt ge een potje met talk. Ge tekent voor de bezwering een cirkel op de grond waarin ge danst en springt.

PAUWOOG:

zal geen diepe indruk maken op mijn toehoorders.

DOKUS: Op het ogenblik dat ge er niet meer mee rammelt geniet ge al ten volle van uw vrijheid.

PAUWOOG:

staat.

DOKUS: Ge komt met veel gestamp en gedruis in de cirkel staan. Ge hebt toch al komedianten gezien die met hun tong een storm en met hun voeten een tempeest ontketenen? Kijk. Zo. *(Doet het voor)* Maar dan veel harder.

PAUWOOG:

charlatans en potsenmakers gelijk gij.

DOKUS: Wel, doe ons dan na. Neem uw toeschouwers bij de neus dat ze de kluts compleet kwijt raken. Want ge moet de weduwe zodanig overdonderen dat haar water er gaat van lopen.

PAUWOOG:

doende ben met het uitvloeken van toverspreuken en magische formules, begeleid door veel gedruis en gestamp, dan zal ik me niet kunnen inhouden.

DOKUS: Wat bedoelt ge, kapitein?

PAUWOOG:

broek als ik weet dat iemand vol bewondering naar mij kijkt. Het gebeurt buiten mijn wil. Ik voel me dan zo onnozel dat ik zelfs de duivel in zijn gezicht zou kunnen uitlachen.

DOKUS: Dat is maar een gedacht, kapitein. Denk dan misschien aan een ramp die u overkomt, een vreselijk ongeluk dat ge moet bezweren. Bijvoorbeeld, uw oude petemoei die op sterven ligt.

PAUWOOG:

fortuin naliet, Dokus! Ik lach me te pletter!

DOKUS: (Hier helpt geen lievemoeieren.) Als het zo zit, blijf dan hangen waar ge hangt. Ik vraag de rechter of ik uw begeleider mag zijn naar de galg. (*Wil weg*)

PAUWOOG:

ge vraagt. Ik ga u niet paaien met loze beloftes, want dat zijn voze appels. Mooi vanbuiten en verziekt vanbinnen. Da's honger gebakken en dorst gebrouwen.

DOKUS: Hou dat in gedachten eer ge begint.

PAUWOOG:

vreselijk klinkende toverspreuken vol bombast en bombarie om mijn kennis van de toverkunst aan de man te brengen en beslag te leggen op mijn publiek?

DOKUS: Om het even welke opgeblazen formule kan dienen als ge maar hard genoeg roept en tiert. Of wilt ge misschien dat ik naar de apotheker ga en alle formules overschrijf die op zijn medicinale potten staan?

PAUWOOG:

genoeg rare woorden op in van alle soorten vreemde spraken om wel honderd kwakzalvers bij de neus te nemen.

DOKUS: Ge zijt zelf slim genoeg om er iets op te vinden. Rest het probleem wanneer precies ge de voorstelling zult geven.

PAUWOOG:

DOKUS: *(Neemt de krant uit zijn zak)* Kijk bladzijde 24.

PAUWOOG:
of niet?

DOKUS: Kijk, zeg ik u.

PAUWOOG:

DOKUS: Lees het weerbericht. Wat staat er hier in het groot in dat kadertje?

PAUWOOG:
over 't weer hebben?

DOKUS: Als het heet en zwoel is, wat betekent dat dan?

PAUWOOG:
merrie en dringend moet gedekt worden.

DOKUS: Nee, kapitein! Het betekent dat er kans is op storm. (Welke taal moet ik spreken opdat hij me zou begrijpen?)

PAUWOOG:
voorspellers niet te vertrouwen zijn.

DOKUS: Hier staat dat het morgen overvloedig gaat donderen en bliksemen en dat precies op het middaguur.

PAUWOOG:
uit!

DOKUS: Ik hoor dat ge het eindelijk beet hebt.

PAUWOOG:

hier in de gazet staat, dan krijgen die vervloekte weervoorspellers van mij de toelating om voor de rest van hun leven te liegen.

We horen de andere gevangenen roepen omdat Nathan en Saartje naar de cel van Pauwoog komen: "Goede lieden, help ons, erbarmen, bevrijd ons, mooi poppetje, maak mij weer jong en springlevend, enz..."

DOKUS: Daar zijn ze. Ze komen!

De cipier laat het gezelschap erin, toont waar de kapitein ligt en gaat grommend af.

SAARTJE: Kijk, mijn goede meneer. Op dat stinkende, doorweekte stro ligt mijn dierbare kozijn, de grote kapitein Pauwoog, als een vlaai in een koeienwei. Kijk toch hoe wreed hij ligt geketend.

NATHAN: Het is waar. Arme man, hoe wreed ligt gij daar geketend!

DOKUS: Zijt gij, meneer, jonker Oliver, de rentmeester van weduwe Scherp?

NATHAN: Nee, ik ben in opdracht gekomen van weduwe Scherp. Ik ben Nathan, haar zoon.

DOKUS: Ziet ge wel, kapitein. Ik had u toch voorspeld dat niet jonker Oliver zou komen, maar wel Nathan, de zoon.

PAUWOOG: Eh? (*Krijgt een schop van Dokus*) Au! Zo is het, edele heer. Dokus spreekt geheel de waarheid. Hij had het voorspeld.

NATHAN: Het is een waar wonder, meneer, dat gij zulks kunt voorzien.

DOKUS: Ik bezit nu eenmaal de gave, in bescheidenheid gezegd.

PAUWOOG: Het geluk lacht me toe dat gij met mij kennis wilt maken, omdat gij mijn nicht Saartje kent. Daarom sta ik geheel tot uw dienst. Zo niet zou ik ontkennen dat ik degene ben die gij zoekt omwille van de wetten die heksen en tovenaars ter dood veroordelen. Ook al omdat ik niet wil dat iemand mijn gave als banaal en leugenachtig bestempelt.

NATHAN: Ik zal me op mijn beurt toevertrouwen aan uw goede zorgen, beste kapitein en waarzegger, zonder evenwel onze ontmoeting aan de grote klok te hangen.

PAUWOOG: Ik ben het volkomen met u eens, meneer. Zou ik nu de aard van het verlies van mevrouw uw moeder mogen kennen?

NATHAN: Het is een zeer groot verlies.

PAUWOOG: Dat wist ik. De gave, ziet ge...

NATHAN: Wonderbaarlijk...

DOKUS: Het is aan weinigen gegeven om op die manier de toekomst te voorzien.

PAUWOOG: Het gaat om een gouden halssnoer bezet met briljanten, van aanzienlijke waarde, die door uw moeder werd gedragen.

NATHAN: Ik geloof niet wat ik hoor.

SAARTJE: Gij wist dat toch al, kapitein.

NATHAN: Hoezo? Wist gij hiervan, kapitein?

DOKUS: *(Geeft Saartje een tik)* (Domme meid, ge praat uw mond voorbij!)

PAUWOOG: Edele heer, misschien veronderstelde deze eenvoudige meid dat ik het wist, aangezien ze weet heeft van mijn gave. In haar onnozelheid denkt het simpele schepsel dat ik als waarzegger kennis over alle dingen bezit.

SAARTJE: *(Krijgt een por van Dokus)* Ja, zo is het.

PAUWOOG: (Gelukkig lag het excuus op mijn tong,
Zoals de hostie op die van een heilige non.)
Luister in 't lang en in 't breed naar mijn advies,

Dergelijk juweel is een groot verlies.
Bij de maagdelijke moeder van ons heer,
Kan ik u geruststellen als ik beweer,
Dat ik het zonder dralen voor u vind
Als het zich tussen hemel en aarde bevindt!

NATHAN: Zou het echt?

SAARTJE: Misschien heeft het juweel het huis niet eens verlaten en is het gewoon zoek? (*Ze krijgt opnieuw een duw van Dokus*)

PAUWOOG: Zo zou ik het niet willen formuleren. Laten we zeggen dat het niet dichterbij de hemel is dan ge denkt.

NATHAN: Ik kan haast niet geloven dat gij zo'n groot waarzegger zijt. Gij moet wel gelijk hebben, want kostbaarheden zijn in het rijk der hemelen overbodig bij het aanschouwen van de heerlijkheid gods.

SAARTJE: En de duivel kan er niets mee aanvangen, want die hangt al vol met halssnoeren en kettingen.

DOKUS: (Hou uw mond, Saartje, voor ge nog meer stommiteiten uitkraamt.)

PAUWOOG: Wat ge zegt is waar, Saartje. Toch denk ik als ik u bekijk en bezig hoor dat het eerder een schepsel uit de hel zal zijn dat bezit heeft genomen van het juweel, dan een serafijn uit de hemel.

DOKUS: Eerlijk waar, meneer. Ik vertrouw zo sterk op de magische kracht van de bovennatuurlijke gave van de kapitein, dat ik ervan overtuigd ben dat hij het kleinood zal vinden.

NATHAN: Ik vertrouw me volledig op u. Ik wou het met u ook even hebben over een andere, ietwat delicate materie die mij persoonlijk aanbelangt.

PAUWOOG: Ik ben een en al oor, meneer.

NATHAN: Ge zult aan mij goed verdienen als uw voorspellingen mij goed laten verdienen.
Begrijpt ge?

PAUWOOG: Uiteraard, maar geef toch wat nadere uitleg.

NATHAN: Kunt gij voorspellen dat ik zal winnen bij het poken, de roulette, met de paardenrennen?

PAUWOOG: Dat is voor een voorspeller van mijn kaliber een koud kunstje, meneer.

NATHAN: Maar kunt ge ook voorspellen dat ik zal verliezen?

PAUWOOG: Al wat ge zult verliezen kan ik voorspellen. Ik voorspel zelfs meer: gij zult uw geld sneller verliezen dan dat ik kan voorspellen dat ge het gaat verliezen.

NATHAN: Wonderbaarlijk... Luister, meneer. Ik zeg u dit in vertrouwen omdat ge mijn vriend zijt en waarzegger. Ik zou met de dochter van de apotheker moeten trouwen, maar er werd me verteld dat ze haar maagdelijkheid verloor toen ze bepaalde artikelen uit de apotheek op hun deugdelijkheid probeerde met de klanten van haar vader. Zoudt gij kunnen voorspellen of dit waar is, zodat het verlorene gevonden wordt?

PAUWOOG: (Die is nog simpeler dan ik.) Het is moeilijk voorspelbaar hoe de maagdelijkheid van een maagd kan herwonnen worden.

NATHAN: Ge begrijpt me, me dunkt, verkeerd, meneer. Mijn bedoeling is dat gij voorspelt dat ze haar maagdelijkheid werkelijk heeft verloren, zodat ik niet gedwongen word haar tot vrouw te nemen.

PAUWOOG: Natuurlijk kan ik dat. Ik voorspel zelfs meer: de dame in kwestie is haar maagdelijkheid definitief kwijt. Ge moet u bijgevolg niet de minste zorgen maken. Zeg dat huwelijk af.

NATHAN: Meneer, ik zal uw voorspelling zeker ter harte nemen.

PAUWOOG: Het was me een waar genoegen u behulpzaam te mogen zijn, meneer. Maar al mijn voorspellingen en bezweringen zullen me liters zweet kosten. Veel meer dan minstens een dozijn bezoeken aan een bordeel. Komt daarbij nog dat mijn nieren en mijn lever verzuurd kunnen geraken, als meneer begrijpt wat ik bedoel.

NATHAN: Wees niet bezorgd, meneer. Ge zult voor alles naar behoren verloond worden, verplaatsingen inbegrepen.

SAARTJE: Ge ziet dat het u toch ergens deugd zal doen, hé kapitein, mijn kozijn. Maar ge gaat flink moeten oefenen. 't Is al zo lang geleden dat ge het nog gedaan hebt.

NATHAN: Is dat waar, kapitein?

PAUWOOG: (Een mens is soms beter af zonder familie.) Dit is slechts ten dele waar, meneer. De tijd die ik doorbracht in dit gevang heeft me week en zwak gemaakt. Als een mens lang van lekkere maaltijden is verstoken, dan wordt de goesting om te eten des te groter.

NATHAN: Ook aan het aansterken van uw lichaam zal de nodige zorg besteed worden.

PAUWOOG: Dat zal nodig zijn, meneer. Maar, ter zake. Ik hang hier met mijn botten tegen de muur geplakt. Het zal lastig zijn, ge ziet het zelf, om in die omstandigheden een bezwering uit te voeren.

NATHAN: Gij bedoelt waarschijnlijk dat ge hier nog steeds gevangen hangt. Wel, dat is niet langer het geval.

PAUWOOG: Gij komt toch niet omwille van de ceremonie,
Jongeman? Of om te spotten met mijn miserie?
Zeg wat gij precies wilt, brave heer?

NATHAN: Spotten, kapitein? Het komt hier op neer.
Na 't verlies van haar kostbaar juweel,
Zond mijn moeder zonder krakeel,
Haar rentmeester naar de bank om de hoek,
Alwaar hij crediteerde van haar spaarboek,

De som waarmee zij u heeft vrijgekocht,
En mij gebod u te verlossen uit deze krocht.

PAUWOOG: 't Is niet waar!

NATHAN: 't Is wel waar! Cipier!

CIPIER: *(Op)* ..a, ..neer?

NATHAN: *(Tot cipier)* Ge zijt op de hoogte dat de som ter vrijlating van kapitein Pauwoog werd voldaan?

CIPIER: ..a, ..at ..ee.. i..

NATHAN: Spreek dan, mijn beste. Vertel aan deze een vrije man dat hij niet langer geketend aan deze muur hangt.

De cipier brabbelt wat in zijn speciale taaltje en bevestigt aldus de woorden van Nathan.

NATHAN: Zo, vriend, nu hoort ge 't zelf.

PAUWOOG: Ik heb iets gehoord. Alleen vertrouw ik mijn eigen oren niet.

NATHAN: Aan uw oren scheelt niets, kapitein. Ge moogt er zelfs op slapen. Gij zijt even vrij als het schip dat het ruime sop kiest gekozen voor een reis rond de wereld. *(Tot cipier)* Waar wacht ge, brave man, op om die sukkelaar van zijn boeien te ontdoen?

Steeds grommend zoekt de cipier een sleutel, maakt hij de boeien van de kapitein los en gaat weg. Pauwoog valt languit in het stro.

PAUWOOG: Oh, dat doet deugd. Dokus, als ik nu zou rechtstaan, denkt ge dan niet dat al het bloed dat in mijn hersenen verzameld werd naar beneden zou stromen naar mijn voeten toe?

DOKUS: Het hangt af van de hoeveelheid hersenen die gij bezit, kapitein. Als uw hersenmassa

groot is zal ze zoveel bloed bevatten dat het in één gulp naar uw voeten wordt gestuwd. Is ze daarentegen klein, dan zult gij slechts druppelgewijs tot uzelf komen.

PAUWOOG: Hoe kan ik dat te weten komen, Dokus, vriend?

DOKUS: Door op te staan.

Dokus en Saartje helpen Pauwoog recht.

SAARTJE: Wel, beste kozijn? Wat voelt ge nu?

PAUWOOG: Nu ik hier zo dicht naast u sta, voel ik wel een en ander, liefste nicht. *(Grabbelt haar vast)*

DOKUS: *(Trekt hem weg)* Is het niet zo, kapitein, dat gij u eerder licht voelt in het hoofd?

PAUWOOG: Nu ge 't zegt, Dokus. Ik voel me licht in het hoofd, alsof niet alleen mijn bloed, maar ook mijn hersenen zijn gezakt.

DOKUS: Veel kan dat niet zijn. Ge moet dus geen schrik hebben.

PAUWOOG: Maar ik heb wel honger, want door op te staan is de lucht in mijn maag ook ineens gezakt.

DOKUS: Hou u in, kapitein, anders zijn we verplicht om mee te genieten als gij er deugd van hebt.

NATHAN: Saartje, loop naar huis, haal voedsel en drank voor deze man. En breng ook een mantel mee. *(Saartje af)*

PAUWOOG: Ge zijt te goed, meneer.

NATHAN: Niets is goed genoeg voor degene die het juweel van mijn moeder -mijn erfstuk!- terugbezorgt. Eens het kleinood terecht wachten vijftig goudvinken op u.

DOKUS: (Vijftig goudvinken? Daar moet ik beslag zien op te leggen.)

PAUWOOG: Meneer, voor die prijs zorg ik voor een grootse voorstelling, een grandioze show! Ik vraag u alleen tot morgen geduld te oefenen, zodat ik de kans krijg om op krachten te komen en me grondig voor te bereiden. Morgenvroeg komen mijn vriend waarzegger Dokus en ik bij u het ontbijt gebruiken.

NATHAN: Uitstekend. Ge zult beiden welkom zijn.

PAUWOOG: En 's middags gaan we over tot de daad in kwestie.

NATHAN: Ook bij mij thuis?

PAUWOOG: Alles gebeurt bij u thuis. Omdat ik nu al voorspel dat het kleinood dichter is dan ge denkt.

DOKUS: En ik durf zelfs te voorspellen dat we het onmiddellijk daarna zullen terugvinden.

NATHAN: Wonderbaarlijk! Kom nu, kapitein en gij ook, meneer. Daar moet op gedronken worden. Cipier!

PAUWOOG: Dat is een goed gedacht. Ik geloof niet dat ik me de smaak van een lekkere pint bier nog kan herinneren.

DOKUS: Dan voorspel ik dat het u zal smaken als ge er een paar malse kippenbouten aan toevoegt.

NATHAN: Niet te geloven!

DOKUS: Ik voorspel tevens dat gij na de maaltijd uw beurs zult opdiepen en het gelag met genoeg zult betalen.

NATHAN: Wonderbaarlijk! Ik wou dat ik over zulke gave beschikte!

Cipier op. Hij laat iedereen uit.

Scène 3

Mira staat in haar ondergoed terwijl Klaartje en Kaatje haar in haar kleed helpen. Lucas komt achteraan op geslopen en geeft de meisjes een muntje. De meisjes gaan weg. Lucas grijpt Mira vast en kust haar in de hals en op de rug.

LUCAS: Mira! Oh mijn Mira!

MIRA: Lucas! De vrijpostigheid! Nog nooit de naakte rug van een vrouw gezien?

LUCAS: Niet de rug van een andere vrouw dan gij, beeldschone Mira. Nooit. Op mijn eer!

MIRA: Maak dat de ganzen wijs!

LUCAS: (Wat sta ik hier te doen?)

MIRA: (Anderzijds stel het me wel gerust.) Waar wacht ge op?

LUCAS: (*Neemt haar flink vast*) Mira, oh Mira! Ik kan niet zonder u!

MIRA: Dat bedoel ik niet! Zoudt ge me niet beter helpen met mijn kleed in plaats van onbeschaamd te graaien naar alles wat in uw buurt komt? Ge ziet toch hoe ik hier sta te sukkelen.

LUCAS: Uw bevel is mijn wens! (*Hij wil haar kleed uittrekken*)

MIRA: Maar wat doet ge nu? Trek die ritssluiting dicht. (*Hij doet het*) Zoiets had ik nooit van u gedacht, Lucas Geelvink. (Maar 't is wel een goed teken.) Ik dacht dat ge uw drift beter in de hand kon houden.

LUCAS: (Ik ben wel verplicht!) Mira, oh Mira! Ik wil niet dat gij u zomaar aan de eerste de beste nobiljon geeft. Of doet ge dat niet? Of zijt ge het van plan? Of wilt gij u van mij oneervol

ontdoen en me afdanken als een versleten schoen al naargelang het geval?

MIRA: Lucas, ik weet niet waarover ge het hebt. Wie heeft u die onzin in het oor gefluisterd?

LUCAS: Ge ontkent dus? Waarom vertelt ge dan aan iedereen die het horen wil dat ge niet langer met mij wenst te trouwen? Want zo is het toch? Denkt ge dat ge zo gemakkelijk van mij af raakt? Wel, jongedame, dochter van een rijke weduwe of niet, als ge dat denkt, hebt ge het verkeerd voor.

MIRA: Om gods wil! Jonker Lucas, mijn lief! Ben ik misschien een kraai die op een leeg korenveld krassend haar voze gedachten en leugens verkondigt, in de hoop dat ze, gedragen op de wind daarna uw oren bereiken? Me dunkt dat gij genoeglijk bereid zijt te luisteren naar bakerpraatjes. Welnu, meneer, zo'n meisje ben ik niet.

LUCAS: Vertel me dan de ware toedracht, Mira. Want, echt, dit gaat mijn krachten te boven.

MIRA: Het zit zo. Een waarzegger bezocht onlangs ons huis. Hij garandeerde ons dat vader zich in het vagevuur bevindt. Om hem te bevrijden uit deze eeuwigdurende onzekerheid, zou ik moeten afzien van een huwelijk.

LUCAS: Naar de hel met die vervloekte waarzegger! Als ik hoor wat hij mijn lieve verloofde wil aandoen, wou ik dat ik hem in handen van de beul kon spelen. Als het zijn bedoeling is dat het tussen ons uitraakt, lieve Mira, dan is het beter dat ik mezelf, verzwaaard met stenen, verzuip in de visvijver van wijlen mijn vader.

MIRA: Hij heeft me met de hand op het hart verzekerd, mijn lieve jonker, dat mijn vader, als ik de voorspelling niet gestand deed, voor eeuwig in het vagevuur zal blijven, waar hij zal lijden tot het einde der tijden, tot de aarde verschroeit en de zeven zeeën koken en verdampen.

LUCAS: Naar de hel met het vagevuur en de zeven zeeën! Naar de hel met uw vader! Dat hij zijn hart opvreet! Wat raakt het ons? Hij mag voor mijn part zijn water laten keuren door al de kwakzalvers die hem in het vagevuur gezelschap houden. Hebben wij daar last van? Moet zijn kadaver onze liefde in de weg staan? Ontgraaf hem voor mijn part en hang hem te kijk aan de hoogste boom. Het maakt geen verschil: dood is dood.

MIRA: Lieve Lucas, word nu niet boos. Geloof me, ik wil evengoed met u trouwen als gij met mij. Misschien heb ik de waarzegger niet goed begrepen en heeft hij in werkelijkheid voorspeld dat ik niet direct moest trouwen. We zouden ons huwelijk even kunnen uitstellen. Het moet niet eens lang zijn.

LUCAS: Wachten is een verschrikking op zichzelf. Het is als een metronoom die de muzikant dwingt om verder te spelen tot hij van uitputting neervalt. Een minuut duurt een eeuwigheid als gij beloofd hebt mij eeuwige trouw te zweren en thans om uitstel vraagt. Maar zelfs een eeuwigheid zal te kort blijken als we voor altijd samen zijn. Dan duurt ze slechts een seconde.

MIRA: Toch zou ik geen seconde meer wachten om te maken dat ik weg kom, lieve Lucas. Ik hoor mijn moeder. Gij weet dat ze geen eeuwigheid zal wachten om u door de knechten weg te laten jagen.

LUCAS: Vervloekt weze deze dag! Een zoen, vlug!

MIRA: Nee, Lucas! Ga en verlies niet langer tijd. *(Duwt hem af)* Hoe doller hij wordt, hoe meer plezier ik achteraf aan hem zal beleven. Als er tenminste een achteraf komt...

Scherp op met Sana en Klaartje.

SCHERP: Wel, meisje? Hebt gij niets beters te doen dan hier te staan ademen zonder doel?

MIRA: Ademen is het eerste levensdoel van ieder mens, moeder. Stel dat we geen lucht hadden of dat ze zo vervuild was dat we niet meer konden ademen. Dan zou de mens ophouden te bestaan.

SCHERP: Ge verkoopt onzin, dochter. Maak u liever nuttig. Ga kijken of de bloemen op uw vaders graf geen water behoeven of niet aan vervanging toe zijn. Sana, vergezel haar.

SANA: Zoals ge verkiest, moeder. *(Sana en Mira af)*

SCHERP: En waar is mijn zoon? Of is hij al sinds vroeg deze morgen op pierewaaien getrokken?

KLAARTJE: Nee, mevrouw. Hij bevindt zich in het rooksalon. Hij heeft het ontbijt gebruikt in het gezelschap van een waarzegger en een bezweerder.

SCHERP: Heeft hij aan een waarzegger niet genoeg om zijn geld op te maken?

KLAARTJE: Dat zult ge hem zelf moeten vragen, mevrouw.

SCHERP: Wat hebben die charlatans die dwaas te vertellen? Dat hij fortuinen zal verdienen met de roulette? Zakken vol geld met de paardenrennen? Of dat hij op een dag zijn verstand zal krijgen? Wat die laatste voorspelling betreft vrees ik het ergste.

KLAARTJE: Met die waarzegger hebt ge al kennis gemaakt, mevrouw. De tweede is de gevangene die ge hebt vrijgekocht. Maar 't ziet er een rare vlerk uit. Da's 't minste wat ik over hem kan zeggen.

SCHERP: De voorspellingen van die waarzegger zijn inderdaad stuk voor stuk uitgekomen. Die rare vlerk... Is hij zwart als Putifar, rood gebrand en met geroosterde kaken als de duivel zelf?

KLAARTJE: Niet écht zwart, verbrand of geroosterd. Maar toch redelijk zwart. Ik denk eerder dat het komt bij gebrek aan water en zeep. Voor de rest ziet hij eruit gelijk ieder van ons. Als ge hem ziet, zoudt ge zelfs kunnen denken dat hij een gewoon christenmens is, ben ik zeker.

SCHERP: Een gewoon christenmens, zegt ge? In dat geval kan hij een uitstekende partij zijn voor de dochter die ik koste wat het kost aan de man moet brengen.

KLAARTJE: Zo'n man is er al, mevrouw, ben ik zeker.

SCHERP: Dat zullen we nog zien!

KLAARTJE: Deze bezweerder is wel een slimmerik, mevrouw. Anders was hij geen bezweerder geworden, nietwaar? En moest hij eens een flink, heet bad nemen, dan ben ik er zelfs van overtuigd van dat er onder de weggespoelde laag vuil een mooie jonge held verschijnt, ben ik zeker.

SCHERP: Dat klinkt niet slecht.

KLAARTJE: Zou hij niet eerder een goede partij zijn voor iemand gelijk gij in plaats van voor uw dochter? (*Af*)

SCHERP: Een gedachte die het overwegen waard is als ik de voorspelling wil breken...

Lucas en Andreas op.

SCHERP: Mijne heren? Uw verschijnen getuigt van verregaande vrijpostigheid. Ik dacht nochtans dat ik u mijn gedachten duidelijk had gemaakt. Of sprak ik een vreemde taal, zodat gij mij niet goed hebt begrepen?

LUCAS: Wij blijven hopen op meer inschikkelijkheid, mevrouw.

SCHERP: Ik ga u niet vragen om uw jassen uit te trekken en rustig te gaan zitten. Ik heb overigens andere zaken rond mijn hoofd, want ik heb besloten om te hertrouwen.

LUCAS: (Vervloekt. Een streep door mijn rekening!) Dat is heuglijk nieuws.

ANDREAS: Misschien een voorstel: als uw dochters op dezelfde dag zouden trouwen, spaart ge heel wat geld uit. Eén groot feest in plaats van drie.

SCHERP: Voor mijn huwelijksfeest moeten receptie en banket niet noodzakelijk somptueus zijn, meneer.

ANDREAS: Ik ben slechts bekommerd over uw financiële zorgen en het morele welzijn van uw dochters, mevrouw.

SCHERP: Mijn financiële welzijn heeft in geen geval gevolgen voor u, meneer en het morele welzijn van mijn dochters belangt uitsluitend mezelf aan. Het is overigens mijn oudste dochter die gaat trouwen, meneer. Wat mijn jongste betreft, denk ik eraan haar in het klooster te laten treden.

Saartje op. Ze fluistert haar meesteres wat in het oor.

LUCAS: (In een kleding van hennep of zijde, beladen met glas of diamant, of in een habijt, maar tot voor het altaar breng ik u, mijn liefste Mira.) *(Af)*

ANDREAS: (Al werd het een feest met soep van heet water met droog brood, maar trouwen zal ik met u, mijn zoete Sana.) *(Af)*

SCHERP: Is hij dan van plan zijn bezwering in deze kamer uit te voeren? Daar ben ik niet op gekleed. Ik hoop dat hij nog wat geduld kan oefenen tot ik terugkom. *(Af)*

NATHAN: *(Achter)* Saartje? Is de kust vrij?

SAARTJE: *(Roept)* Ze is zo vrij als een kust vrij kan zijn op een ijskoude winterse dag.

Nathan op, gevolgd door Pauwoog, Dokus en Oliver. Saartje af.

NATHAN: Treed binnen, voorspeller, wijsgeer, waarzegger. Treed binnen, kapitein en zeg me of deze ruimte u geschikt lijkt om uw bezwering uit te voeren.

PAUWOOG: Deze ruimte lijkt mij uitermate geschikt.

NATHAN: Ik kan u garanderen kapitein dat dit de beste kamer is om bezweringen en uitdrijvingen uit te voeren. Want hier ontving mijn vader zijn duivels.

PAUWOOG: Wablieft! Zijn duivels?

NATHAN: Zijn vennoten in bedrieglijke praktijken en louche zaken; zijn compagnons in de schurkerij; zijn dieven, rabauwen en afzetteren die onze familie van de nodige fondsen hebben voorzien. In deze kamer ontving de aartsschurk de grootste politieke gangsters en financiële witte boordcriminelen van het land. Hoeveel het er waren, weet ik niet bij benadering. Ik weet alleen dat onze familie er schatrijk door is geworden.

OLIVER: Kom heren, laten we ophouden met deze indiscreties en bij de zaak blijven. Het is bijna middag. Mijn maag heeft het mij zonet verteld.

PAUWOOG: Wat zou er gebeuren als de duivels hier in de gordijnen zijn blijven hangen? Als ze van hier beneden het plafond in brand zouden spuwen? Of aan het plafond hangen en het parket in brand spuwen?

NATHAN: Mijn moeder staat erop dat haar huis netjes blijft. Als de duivels spuwen, moet er een kwispedoor zijn. Waar vindt ge de dag van vandaag nog zoiets?

DOKUS: Ik ben ervan overtuigd dat duivels, zoals ieder van ons, van huis uit goed opgevoed werden en welgemanierd zijn. Ik veronderstel niet dat ze zomaar in het rond spuwen.

PAUWOOG: Ik dank u, vriend. Uw woorden stellen mij gerust.

OLIVER: Jonker Nathan, zijn deze heren te vertrouwen?

NATHAN: Volkomen. De kapitein waarzegger lijkt misschien een rare kwast, maar hij heeft me mijn toekomst zeer nauwkeurig voorspeld. Hij voorspelde dat ik zo'n goede gokker en speler zou worden dat ik alles sneller zou verliezen dan dat hij het kon voorspellen.

OLIVER: In dat geval heeft de heer ons een goede waarzegger gezonden. (Een ware voorspelling, inderdaad. De zoon verbrast sneller dan dat de vader heeft bijeen geschraapt.) Mijne heren, mag ik u vragen met de bezwering een aanvang te nemen.

PAUWOOG: Ik leg de cirkel.

Hij doet het. Scherp, haar dochters en de meiden op. Plots, donder en bliksem.

NATHAN: De duivel! De duivel is er al.

DOKUS: Verdorie, kapitein. Zeg iets. Het begint al te donderen en te bliksemen nog voor ge goed en wel begonnen zijt.

PAUWOOG: Zie ze daar staan, Dokus. Ze bezorgen me de slappe lach en dan is alles naar de bliksem. (*Krijgt de slappe lach*) Naar de bliksem, Dokus! Hebt ge het gehoord? Ik zei: naar de bliksem!

DOKUS: Kapitein, beheers u!

Opnieuw donder en bliksem. Dit keer proest Pauwoog het uit! Dokus vindt er niets beter op dan hem een paar klappen te verkopen. Pauwoog vindt zijn zelfbeheersing zonder probleem terug.

DOKUS: En nu aan de slag en geen gedonder meer.

PAUWOOG: Gedonder! Zie, Dokus, nu begint ge er zelf over!

Zeg nu niets meer en zwijg stil.

Ik begin. Er is iets op til.

Nu volgt de bezwering. Het moet een hoogtepunt worden, een echte show. Dansers kunnen Pauwoog begeleiden. Deze tekst is een leidraad. Ze kan gesteund worden door een hiphop-ritme.

Activeer illusie, illusie activeer!
Animeer inspiratie, animatie inspireer!
Droom wordt waar, waar wordt droom,
Verbeelding is macht, waarheid slaap zacht,
In deze wereld is hier,
Wind en woede, geen plezier
Marionetten, domme poppen, houten koppen,
Die niet weten hoe te leven,
Kniel op zijn graf, maak komaf
Met die drommelse donderdstraf.
Uit het niets kom ik aan,
Schimmig fantast, opgepast,
Naar het niets zal ik gaan,
Op de tast rare gast.
Noorderlicht, bliksemschicht,
Onweersdag, ratelslag!
Zoek het witte en het zwarte,
tussen takken, heel aparte,
Vogel die krijsend klapt

Dief die krast en flapt
Nest van de rover
In het lover,
Populair is populier,
Tot ik tover met plezier,
Ik hol naar hier,
Ik loop naar daar,
Een gebaar en een woord,
Een dans, een akkoord!
Wat ik doe is eerlijk waar,
Niet zonder perikel, zonder gevaar.
Juweel van hier, juweel van haar,
Die dame daar. Zijt ge klaar?

Daarna:

PAUWOOG: Wel, Dokus? Zeg mij eerlijk uw gedacht. Heb ik de wereld en de mensheid verbaasd?

DOKUS: Meer dan dat, kapitein. Beter dan de eerste de beste meester-charlatan hebt gij alle verwachtingen ingelost. Zelfs donder en bliksem hielden op met rommelen en schichten. Gij hebt uw publiek naar behoren bediend.

PAUWOOG: Spijtig dat we niet beschikten over vuurpijlen en zevenklappers, vuurslangen en salamanders, bloemfonteinen en kransen om de kroon op ons werk te zetten.

DOKUS: *(Tot Pauwoog)* Dan hadden uw bewonderaars staan schudden en beven alsof een aardbeving hun ingewanden teisterde.

PAUWOOG: Hou op, Dokus. Ge maakt me weer aan 't lachen. Ge weet toch uit ondervinding wat er gebeurt als ingewanden overhoop gehaald worden.

DOKUS: Genoeg, kapitein. Beheers u, zeg ik u. *(Tot de anderen)* Vrienden, geacht publiek! Laat ons vrolijk wezen, want de betovering is verbroken. Het juweel bevindt zich tussen hemel en aarde, zoals voorspeld! Kapitein Pauwoog, spreek!

PAUWOOG: Ga naar de tuin, zoek in het nest van de ekster en ge zult vinden wat verdween.

De weduwe en de anderen af terwijl ze de nodige commentaar geven.

NATHAN: Mensen, het is hier heter dan in de hel. Kijk, mijn kleren plakken aan mijn lichaam. Gij hebt veel stoom afgeblazen, waarzegger. Het stinkt hier naar helle vuur, solfer en pek.

PAUWOOG: *(Tot Dokus)* Zijn neusbeentje is rot! *(Tot Nathan)* Dat is maar een gedacht, edele heer.

NATHAN: Ik wou dat ik u kon geloven, meester bezweerder. Ge denkt toch niet dat er iets mis is met mijn neus? Dat ik de stank van het zwarte beest niet meer kan onderscheiden van lentebloesems of vers gehooïd gras? Maar ik neem u deze hersenkronkel niet kwalijk omdat gij niet wilt dat ik de daver op het lijf krijg.

PAUWOOG: Ik heb u met genoeg gediend, meneer. Loof en eer mij wanneer het u past.

NATHAN: Kapitein, ik zal u loven en eren omdat gij een grootse bezweerder zijt en een voorspeller van ware feiten. Is alle duivels gevaar nu geweken?

PAUWOOG: Alles is zoals bij het begin van dit drama. Klok en tijd werden gekeerd. Niets is gebeurd dat iets wezenlijks heeft veranderd. Het juweel is terug bij zijn eigenaar zoals ik voorspeld had.

De weduwe komt op met haar gevolg. Ze draagt haar halssnoer.

SCHERP: Oh, kapitein! Groot was aanvankelijk mijn vertwijfeling, nog groter zijn nu mijn vreugde en mijn dankbaarheid. Zo groot zelfs dat ik denk dat woorden te kort schieten. Laat me u omarmen, u zoenen, u knuffelen, u overladen met kussen. Ik ben bereid alles te doen wat gij verlangt, want het geluk maakt me duizelig. 't Was werkelijk waar. Mijn juweel lag in de populier, in het nest van de dief in wit en zwart: netjes, proper op een hoopje, alsof het er met opzet was neergelegd. Meneer Fijngoed, laat mij u daarom een bewijs geven van mijn dankbaarheid. Laat het ook het begin zijn van de eeuwigdurende vriendschap die ik u toedraag. Oliver! Overhandig de vijftig dukaten aan mijn weldoener. *(Oliver doet het)*

PAUWOOG: Hela! Wie heeft er hier per slot van rekening het juweel teruggevonden?

SCHERP: Uw beurt komt nog, kapitein. Trouwens, voor u heb ik iets speciaals. Maar eerst de waarzegger, zonder wiens voorspellingen dit nooit had kunnen gebeuren.

DOKUS: Ik dank de edele vrouw voor haar vrijgevigheid.

PAUWOOG: *(Tot Dokus)* Zeg eens, wie heeft er hier op gevaar van zijn leven al het werk gedaan?

DOKUS: *(Tot Pauwoog)* En wie heeft u het werk bezorgd? Of keert ge liever terug naar uw appartementen?

PAUWOOG: Het geeft niet mevrouw. De handen van mijn compagnon zijn de mijne. Ze bedekken dezelfde buik.

SCHERP: Vrienden, aangezien mijn lot heeft bepaald dat ik moet hertrouwen, laat het dan zijn met een man die uitblinkt, een man met een wijs oordeel en een grote gave. Tevens een man van eer. Waarom geen kapitein? Is het geen prachtige titel: de dame van een kapitein? Voorwaar, het klinkt opperbest! Iedereen weet dat een kapitein een waardige strijder is voor zijn heer. Waarom dan geen lieve bedgenoot voor zijn dame? Kapitein, wat denkt ge? Zeg me uw gedacht.

PAUWOOG: *(Tot Dokus)* Ge moogt uw goudvinkjes houden. Ik krijg er oneindig veel meer in de schoot geworpen. *(Tot Scherp)* Mevrouw, ik ben ervan overtuigd dat gij een wijze beslissing hebt genomen. Ik had van een verstandige vrouw overigens niet minder verwacht. Mijn antwoord is bijgevolg volmondig ja!

SCHERP: Zo zij het!

SAARTJE: *(Op)* Oh, meesteres! Heren! Het is verschrikkelijk wat er te gebeuren staat!

SCHERP: Rustig, meisje. Wat scheelt er?

SAARTJE: Ze gaan er een branden, ze gaan er een hangen! *(Tot Dokus)* Doe iets, of Nijdas en

Palings zijn er geweest.

SCHERP: Branden en hangen! Dat moeten we zien!

Tumult. Iedereen af.

Scène 4

Van de ene zijde komt een trieste stoet: Kraai en Raaf op met de geketende Palings. Na hen, twee dragers met een doodskist, waarin korporaal Nijdas onder een laken.

Van de andere zijde: Het hele gezelschap van Weduwe Scherp.

Dokus tracht zoveel mogelijk uit het zicht van de inspecteurs te blijven.

DOKUS: (Ik moet tot bij Palings geraken. Maar die twee politiehonden mogen me niet zien.)

SCHERP: Heren, zijn dit niet de twee dapperen die voor mijn deur duelleerden en vreselijk gewond raakten?

KRAAI: Niet overdrijven, dame. Gelukkig werd bij deze schermutseling niemand gewond. Er valt alleen maar een dode te betreuren. (*Ziet Dokus*) Dat is de schurk die op slinkse wijze aan ons is ontsnapt. Raaf, grijp hem bij de lurven en sla hem in de boeien!

RAAF: Direct, chef! (*Grijpt Dokus*) Zo, bandiet, gij dacht aan ons te ontkomen. Dan kent ge ons niet goed. Wij zijn verschrikkelijk efficiënt!

DOKUS: Verontschuldigd mij, heren speurders, maar zo heb ik het niet bedoeld. Ik kan alles uitleggen.

PIRRE: (*Discreet tot Dokus*) Dokus Fijngoed, voor ze met mij op het galgenveld zijn, ga ik een indiscreet boekje over u opendoen.

DOKUS: (Zwijg toch, gij schavuit.
Ik klets er ons wel uit.)
Heren, dames, luister, hoor mij aan,
Hoe het naar waarheid is gegaan.
Heren speurders, er werd mij verteld
Dat deze arme man zal worden terechtgesteld,
Omdat hij verwondde zijn rivaal de duellist
Die stierf en nu rust in deze kist.

KRAAI: Het is waar al wat gij zegt.
Deze man staat bij wet terecht.
Op het galgenveld wacht hem de strop.

DOKUS: Een verzoek, meneer, zie hier tegen op.
Stel dat degene die rust in deze kist,
Zijn reis naar de eeuwigheid mist?
Want als ik hem uit de dood laat verrijzen,
Zal niemand node moeten bewijzen,
Dat hij ademt, loopt en leeft,
Ik vraag u dan, nederig en beleefd,
Of gij u daarna verplicht voelt bij wet,
En uw tocht naar 't galgenveld verder zet?

KRAAI: Een dode die verrijst? Daar geloof ik niets van. Dat zou werkelijk een mirakel zijn.

DOKUS: Maar als ik erin slaag de dode op te wekken, is deze arme soldaat dan niet onschuldig aan de moord waarvan hij wordt beticht. Verdient hij dan niet de vrijheid en ik uw bewondering?

SCHERP: Niet alleen de bewondering van iedereen die uw getuige is, goede vriend. Herinner u dat gij voorspeld hebt dat mijn oudste dochter haar verstand zou verliezen. Welnu, het is zover. Zij heeft het in haar hoofd gehaald om te trouwen met een jongeman die niet van onze stand is. Als gij er zoudt in slagen hetzelfde mirakel te bewerkstelligen als onze lieve heer deed met Lazarus, dan schenk ik u mijn dochter als echtgenote.

SANA: Moeder, denkt ge dat die meneer zo'n beloning verdient?

DOKUS: (Voor zo'n felle beloning kan een mens al eens een mirakel doen.) Schone dame, het is mij een eer uw voorstel te aanvaarden. Ik had voor mezelf overigens voorspeld dat gij mij zoudt uitverkoren voor uw oudste dochter, maar discretie gebod me dit geheim diep in mijn hart te bewaren.

SCHERP: Wat niet alleen een bewijs is van uw nobele inborst, maar tevens een bevestiging dat gij een groot waarzegger zijt.

KRAAI: Als gij erin slaagt, waarzegger, om dit dode lichaam vol leven te blazen, dan zijt ge het waard in 's lands kronieken genotuleerd te worden als een man van ware mirakelen en talloze wonderen.

DOKUS: (Nog een kleine inspanning en ze verklaren me heilig.) *(Met het flesje)* Laat de zoete walm uit deze fiool even heilzaam zijn voor onze kunst als voor dit roerloze lichaam. Word spoedig wakker, korporaal. (Of mijn slaap duurt langer dan de uwe!) Zie ik een lichte blos op deze vale wangen? (Nijdas, als gij dood blijft liggen, is uw wraak op mij zonder weerga.) Zie ik een lichte zenuwtrek? (Dan kan ik evengoed proberen een liggend touw te beklimmen.) Dames, heren! Hij beweegt! Mensen allemaal! Hij heeft bewogen! Kijk iedereen! Kijk toch hoe de dode verrijst!

KRAAI: De duivel!

RAAF: Help ons!

DOKUS: Hou toch uw gemak, onwetenden. Met al uw gedruis lokt ge straks nog een echte duivel uit zijn kot. Deze sukkel zal al genoeg in de war zijn zodra hij de ogen opent. Als hij u zo'n leven hoort maken, zal hij zich pas echt in de hel wanen.

NIJDAS Potvergevlamde!

DOKUS: Ik wist dat hij zoiets zou zeggen.

SCHERP: Is hij niet geweldig? De ene profetie volgt op de andere!

NIJDAS Waar ben ik? Waarom lig ik ondergesneeuwd, sakkerdemilledju?

DOKUS: Hij is goed wakker. Ge hoort het zelf!

NIJDAS Vrouw! Een pint bruin! Is er nog een portie stoofvlees over?

DOKUS: Mevrouw, ik vraag het nodige begrip. De sukkel heeft lang niets tussen zijn kiezen gekregen.

NIJDAS Of balletjes! Balletjes in tomatensaus? Met frietjes! En een dikke klodder mayonaise!

DOKUS: Ik denk, mevrouw, dat hij uw keuken alle eer wil aandoen.

SCHERP: Met alle plezier, meneer. Klaartje en Kaatje, help deze hongerige wolf naar de keuken en doe alles wat hij vraagt.

KLAARTJE: Als we alles moeten doen wat hij vraagt, kunnen we de gevel van uw huis vol blauwe lampen hangen, ben ik zeker.

KAATJE: Als ge dat maar weet. Dit is een veel te zware jongen, mevrouw. Kunnen de knechten het niet?

NIJDAS Potvermille. Heb ik gisterenavond dan zoveel gezopen?

SCHERP: Hoort ge niet dat de arme ziel dorst heeft. Maak warme wijn met honing klaar om zijn gemoedsrust te vergroten. Geef hem een glas geuze met een rauw ei om zijn hersendrift op te wekken.

KLAARTJE: Als dat bij hem maar geen andere driften opwekt.

SCHERP: Hou op met nodeloos geklets en doe zoals ik beveel.

MEIDEN: Goed, mevrouw...

De meiden helpen Nijdas af. De dragers volgen met de kist en het laken.

KRAAI: Meneer, we moeten het toegeven.

SPEURDERS: Wij bewonderen u!

DOKUS: Als ge er het fijne van wist, beste speurders, dan zoudt ge samen met mij moeten erkennen dat die twee vechtersbazen de trouwste vrienden zijn binnen de muren van ons westers christendom.

KRAAI: En trouwe vrienden mogen niet geketend blijven. Raaf, laat de gevangene vrij. Hij is bewezen onschuldig.

RAAF: Tot uw orders, chef! *(Hij laat Pirre vrij)*

DOKUS: *(Tot Pirre)* Ziet ge nu dat ik het nooit zal verleren?
Ik voorspel dat er zeer binnenkort ter mijner ere,
Een groot banket wordt gegeven, mijne heren,
Waarop ik u van harte wens te inviteren,
En waar het u aan niets zal ontberen.
Want zelf vond ook ik een kostbaar kleinood,
'k Kreeg het zomaar geworpen in mijn schoot. *(Trekt Sana mee)*

SCHERP: Ik legde de gelofte af om nooit te trouwen,
Ach, hoe dwaas zijn soms wij, vrouwen.
Nu laat ik de liefde het vrije spel spelen,
'k Wil met mijn waarzegger mijn leven delen. *(Af met Pauwoog)*

KRAAI: Schoon, hé, Raaf. Ik ben zowaar ontroerd.

RAAF: 't Is waar, chef. Als dat hier nog lang gaat duren, zal ik nog verplicht zijn een traan weg te pinken. Maar, chef... Ik denk ineens aan iets. Die bedrieger van een waarzegger heeft zijn schuld nog niet afbetaald!

KRAAI: Da's ook waar! Raaf, erachter aan! *(Beiden lopen af)*

Scène 5

Klaartje en Kaatje op.

KAATJE: Het is morgen de huwelijksdag van onze meesteres en haar oudste dochter.

KLAARTJE: Oh wee, Kaatje! Wat staat er ons allemaal te wachten? Het zal er nogal aan toegaan, ben ik zeker, met die twee rare bruidegoms!

KAATJE: Waar blijft Saartje toch? Als ge haar nodig hebt, is ze er nooit.

SAARTJE: *(Op)* Hier ben ik al.

KLAARTJE: Al? Straks moeten we alles nog zelf doen. Vooruit, haast u maar vlug en spoed u wat rapper. Loop naar de koster. Ge weet dat onze meesteres trouwt in de parochie van Sint Antelinks. Vraag hem met aandrang, doch niet zonder de nodige beleefdheid, of hij de goedheid wil hebben niet te vergeten om morgen op tijd de kerkdeur te openen. En blijf achteraf niet staan kletsen.

SAARTJE: Wat? Moet dat nu al?

KLAARTJE: Haast u, zei ik toch! Na de koster rent ge naar de koorleider, dat hij zijn tenoren, alten, sopranen en bassen goedmoedig stemt, opdat hun gezang ten hemel stijge en de heer welgevallig weze. Onze meesteressen kunnen alle hulp gebruiken.

KAATJE: Hol daarna naar de dominee, dat hij gewijde voorwerpen, teksten en gezangen klaar legt. Stuif dan naar de modiste, dat zij zich haast met de hoeden en spoedt u van daar naar hier terug.

SAARTJE: Lopen, rennen, hollen, stuiven! Misschien moet ik ook nog draven en galopperen? Ik ben toch geen merrie? Ik kan nu al niet meer.

KAATJE: 't Is nu niet het moment om te lanterfanten. Ge moest al weg zijn!

SAARTJE: Wat? Opnieuw?

KLAARTJE: Hoezo, opnieuw? Ge zijt niet eens vertrokken. Maak dat ge wegkomt, zeg ik u!

SAARTJE: Zeg eens, ik kan vogelen, maar niet vliegen. *(Af)*

KLAARTJE: Wacht! Kom terug! *(Saartje op)* Staat alles klaar om de weg naar de kerk te versieren en de grond te bestrooien met bloemblaadjes?

SAARTJE: Ik heb vannacht doorgewerkt om alles op tijd klaar te krijgen.

KAATJE: Goed dan. Weg, weg, weg!

SAARTJE: Ja, zeg! Pf! Weg, weg, weg! *(Af)*

KAATJE: Onze toekomstige meester is nogal simpel van geest, maar hij is een dappere kapitein die weet met het blanke wapen om te gaan. Geen dief zal het huis durven betreden. Ge ziet, alles heeft zijn voor- en nadelen. En ons madam is bereid om zijn naam te dragen: Dame Pauwoog. Klinkt goed, vind ik.

KLAARTJE: En dan is er die geleerde heer, meester Dokus Fijngoed, de toekomstige van onze juffrouw Sana. Zij wordt dan Dame Sana Fijngoed. *(We horen stemmen)* Hoor, wie komt daar aan? Onze goede kapitein en de geleerde heer waarzegger, ben ik zeker. *(Dokus en Pauwoog op. Opgedirkt voor hun huwelijk.)* Heren, als ik u zo bekijk zijt ge er in een korte tijdspanne sterk op vooruit gegaan.

DOKUS: Een galante metamorfose, voorwaar!

PAUWOOG: Zijn onze bruiden klaar? Zouden we hen eens mogen zien, denkt ge?

KLAARTJE: Ze zijn klaar, ben ik zeker.

Muzikanten op.

PAUWOOG: De muzikanten! Meisjes, zorg dat hun kelen op tijd en stond gesmeerd worden.

KAATJE: Daar wordt zonder fout voor gezorgd, meester kapitein.

PAUWOOG: Want een glaasje op tijd en stond houdt de mot uit de maag. *(Af met Dokus)*

KLAARTJE: Oef! Weer een hoop werk verzet.

KAATJE: Ge moogt gerust zijn! Kopje koffie, Klaartje?

KLAARTJE: Kopje koffie, Kaatje!

De meiden af. De muzikanten spelen een deuntje.

Scène 6

ANDREAS: Als ik u zeg dat ik van het complot volledig op de hoogte ben.

OLIVER: Dan is het een onzeglijk monsterachtig complot! Nooit eerder heb ik in dit land van dergelijk misdadig gedrag gehoord.

ANDREAS: Ach, rentmeester, in dit land zijn al veel ergere dingen gebeurd. Maar het klinkt ongelooflijk, ik weet het.

OLIVER: Zijt gij bereid uw woorden voor de rechter te herhalen?

ANDREAS: Ze zijn maar al te waar. Als we het mechanisme van zijn valse trukken bloot leggen zal de bekendmaking van zijn schurkenstreken weezin opwekken. Ten dien einde heb ik een bezoek gebracht aan een eerbaar persoon die ik veel vriendschap en dankbaarheid verschuldigd ben. Een persoon door wiens noodzakelijke beroepsbezigheden de zedenverwildering in onze stad binnen de perken wordt

gehouden. Ik reken op ware woorden die de waarheid zullen onthullen.

OLIVER: Waarlijk, meneer, ik zeg dit niet om u te vleien, maar gij hebt wijze woorden gesproken en een gezond oordeel geveld.

ANDREAS: Er zal inderdaad diep nagedacht worden over deze onthullingen. Alle kuiperijen van de schurk en zijn trawanten zullen aan het licht komen. En ik zal alles bevestigen, meneer, wat deze kennis zal verklaren. Toch zult ge begrip moeten opbrengen als ik me alles niet meer precies kan herinneren. Ik ben maar een arme, berooide jonker. Ik hoop dat ge mij kunt vergeven als mijn geheugen me op dat belangwekkende ogenblik in de steek laat.

OLIVER: Wat bedoelt ge, jongeman? Ge weet toch wat ge gezegd hebt, wat we besproken hebben?

ANDREAS: Natuurlijk, maar zoals ik zei ben ik slechts een arme, berooide jonker. Als ik mocht rekenen op enig begrip van uwentwege, genadige heer, dan... *(Steekt zijn hand uit)*

OLIVER: Mijn begrip is groot. Maar Jonker Andreas...

ANDREAS: Wat?

OLIVER: Ik ben slechts de nederige rentmeester van een schatrijke weduwe die niet in haar renten laat kijken. Gij zijt tenminste een jonker.

ANDREAS: Maar met een titel wordt de buik niet gevuld. Ach, zand erover. Mijn begrip is even groot als het uwe.

OLIVER: Zo begrijpen we mekaar. Vertel me nu, wie is het heerschap dat gij gaat convoqueren?

ANDREAS: In werkelijkheid is het geen heerschap, maar een oude vriendin, die ik sinds mijn jeugd jaren met mijn bezoek vereer. Ze is mijn petemoei. Zij heeft de handel en wandel van onze oneerbare sujetten als geen ander leren kennen en zal met luide stem kond doen van hun wandaden en bedriegerijen. Ik zal bevestigen wat deze dame beweert.

Zij is eerbiedwaardig, hooglijk vereerd.
Zij zal voor mij doen wat ik verlang.
Alleen, één ding ben ik bang,
Draagt mijn goedkeuring niet weg.
Ik hoop dat zij niet hoort dat ik het zeg,
Zij komt nooit voor de middag uit haar nest.

OLIVER: Als zij zo onze dag maar niet verpest!

Scène 7

Triomfantelijk klokkengelui. Kleine meisjes strooien bloemblaadjes. Daarna volgen Scherp en Pauwoog, Sana en Dokus. Daarna Nathan en Mira, Pirre, Nijdas, de meiden en de muzikanten.

SCHERP: Mijn zoon, ik zie mijn rentmeester nergens. Waarom is hij te laat? Dat is niet zijn gewoonte.

NATHAN: Misschien werd hij opgehouden. Misschien is hij ziek of op reis. Hoe moet ik dat weten? Ik ben zijn hoeder niet.

ANDREAS: *(Op)* Mevrouw...

SCHERP: Ik kan me niet herinneren, meneer, dat ik u uitgenodigd heb op mijn bruiloft, noch op die van mijn dochter, die vandaag overigens trouwt met iemand die haar stand waardig is: een man die respect afdwingt, een geëerd waarzegger en voorspeller.

ANDREAS: Een bedrieger die zijn huik naar de wind hangt, een opgeblazen kikker vol verwaande eigendunk, wiens enige bedoeling het is door dit huwelijk uw huis, uw geslacht en vooral uw fortuin in te palmen. Hij wordt in zijn opzet bijgestaan door twee rabauwen en deze struikrover die gij ten onrechte uit het gevang hebt vrijgekocht en die het niet zal nalaten zich van u te ontdoen zodra hij zijn kans schoon ziet.

SCHERP: De belediging! Gij verkoopt klinkklare onzin, meneer. Deze heren zijn eerbare waarzeggers. Al hun voorspellingen zijn uitgekomen of werden vermeden. Bijgevolg is hun oprechtheid onloochenbaar. Uw leugens echter, voortdurend woekerend als onkruid, zullen het geluk van mijn dochter en mezelf niet in de weg staan. Bovendien kunt gij de onwankelbare waarheid die aan het licht kwam onmogelijk teniet doen met loze geruchten en verdachtmakingen.

ANDREAS: Gij hebt volkomen gelijk, mevrouw. Ik kan evengoed proberen de wind met mijn handen tegen te houden. Ik geef het toe: persoonlijk sta ik machteloos. Maar ik ben niet alleen naar hier gekomen. Graag wou ik u voorstellen aan mijn petemoei, vrouw Hazepeper.

HAZEPEPER: (Op) Mevrouw de weduwe, ik kom recht van huis waar ik mijn zorgen en besognes heb achtergelaten om mijn petekind ter wille te zijn en de bedriegers die u belagen te ontmaskeren. Ik kom niet rond de pot draaien, platte broodjes bakken of stroop smeren. Ik kom u uw verstand terugbrengen, want ik geloof niet dat gij nog het verschil weet tussen melk en azijn, aangezien gij in een toestand van permanente gekte verkeert die kenmerkend is voor een vrouw wiens hersenen via haar oren naar buiten zijn gesijpeld. (*Oliver en Lucas op*) De aldus vrijgekomen ruimte werd geheel opgevuld met hoogmoed en praalzucht, want het resultaat is dat gij misprijst wie u op eerlijke en zorgzame wijze probeert lief te hebben, terwijl zij die uw ondergang op het oog hebben door u worden verafgood. Voor wie u niet ontziet doet gij de knieval en wie u bespuwt likt ge het aangezicht. Deze schaamteloze vlerken hebben u en uw dwaze dochter het hof gemaakt, deze wandelende orakels hebben u binnengehaald omdat ge uw denkvermogen verloren zijt en daarom niet in staat zijt om door hun rookgordijn heen te kijken. En precies deze charlatans, deze tweegezichters hebt gij als bruidegoms gekozen. Ge moest u schamen, vrouw Scherp!

PAUWOOG: (*Tot Dokus*) Wie heeft ons erin geluisd, Dokus? Die onnozele Saartje?

DOKUS: (*Tot Pauwoog*) Kapitein, we zijn eraan gelijk kalk aan de muur. Is er nog plaats vrij in uw appartementen?

SCHERP: Charlatans... Tweegezichters... Ik...

HAZEPEPER: Juist. Wat zij hebben bekokstoofd om uw simpele geest te misleiden was niets anders dan boerenbedrog en fopperij. Ik kan het weten, want de bloemrijke taal van dit heerschap is mij bekend, aangezien hij bij mij een kamer huurt, me de oren van het hoofd vreet en nooit betaalt. Deze mooiprater, deze kontlikker is me nog een hoop poen verschuldigd.

DOKUS: Niet overdrijven, vrouw Hazepeper. Hooguit vijftientig daalders.

HAZEPEPER: Hou uw grote mond, Dokus Fijngoed, Dokus Fijnprater! Zijn gebazel over uw man, weduwe, over het vagevuur, het verdwijnen van het juweel en de bezwering om het terug te vinden heeft hij, zoals het kind aan de tepel, uit zijn duim gezogen. Gij zijt aldus over de tongen gehaald. Maar de wind heeft, met de hulp van mijn neef, al zijn vuilpraat, al zijn valse voorspellingen tot in mijn keuken gewaaid.

SCHERP: Nu ge 't zegt. Ik heb het altijd eigenaardig gevonden dat mijn man, ondanks zijn vindingrijkheid en zijn relaties nooit op eigen kracht uit het vagevuur geraakte.

HAZEPEPER: Voilà!

SANA: Ge zegt daar zoiets. Ik vond het raar dat hij voorspelde dat ik mijn verstand zou verliezen. Maar dat kon toch niet, aangezien ik dat nooit heb gehad.

HAZEPEPER: Voilà!

MIRA: Wat ge zegt. Ik stond er versteld van dat het mij verboden werd om te trouwen, terwijl ik er nog het meeste goesting voor had van allemaal.

HAZEPEPER: Voilà!

MIRA: Vooruit, Lucas Geelvink. Het weer zit mee, de zon is met ons en vannacht is het volle maan. Waar wachten wij op? De paster zit toch met zijn duimen te draaien. *(Af met Lucas)*

DOKUS: Mevrouw, ik begrijp in geen honderd jaar waarom de angel van het kwaad zo diep in mij is gedrongen. Aanschouw mij en mijn berouw. Het is waarlijk oprecht. Ik wou dat ik

het tij kon keren en u duizendmaal teruggeven wat ik u ontnam: de faam en de goede naam van uzelf en uw diep betreurde echtgenoot, die voor ons allen een voorbeeld blijft van christelijke naastenliefde, onbaatzuchtigheid en zelfopoffering.

OLIVER: Dit minabel individu is waarlijk de keizer van de leugenaars.

DOKUS: Maar besef dat ik niet alleen handelde, mevrouw. Aanschouw ook mijn medeplichtigen: kapitein Pauwoog, korporaal Nijdas en soldaat Palings. Valse vrienden die door zwaarmoedigheid en nijd gedreven dit vreselijke complot hebben beraamd dat ik tot mijn spijt niet meer kon afremmen, hoezeer ik het ook wou.

PAUWOOG: Lafaard! Gij hangt van leugens en bedrog aan mekaar!

PIRRE: Smerig loeder! Uw leugens staan zwart gebrand op uw voorhoofd!

NIJDAS: Godverdomse rotzak! Om ons zo te verraden alleen al verdient ge het om dood gekieteld te worden!!

SCHERP: Is het mogelijk dat wij met open ogen blind waren?

HAZEPEPER: Beseft gij dat wat nu vals is u ooit waar scheen?

SCHERP: Tot mijn schande: ja!

HAZEPEPER: Blind geloof is gevaarlijk want het is onverdraagzaam. Onthou dat en trek lessen uit wat ge hebt beleefd.

Kraai en Raaf op met politieagenten.

KRAAI: Vooruit, mannen! Hier hebben we de grootste schooier en zijn verzameling geboefte. Sla deze vier rekels in de ijzers. Dokus Fijngoed, kapitein Pauwoog, korporaal Nijdas en soldaat Palings, ge wordt alle vier gearresteerd wegens bedrieglijke praktijken gepleegd tegen weduwe Scherp. Eerstgenoemde wordt er tevens van beschuldigd financiële schade berokkend te hebben aan de genaamde vrouw Hazepeper.

HAZEPEPER: Dat ben ik.

KRAAI: Wie gij zijt zal verder onderzoek moeten uitmaken.

DOKUS: Meneer, ik begrijp in geen honderd jaar waarom de angel van het kwaad zo diep in mij is gedrongen. Aanschouw mij en mijn berouw. Het is waarlijk oprecht. Ik wou dat ik het tij...

KRAAI: Beschuldigde, al wat ge zegt kan tegen u worden gebruikt. Raaf, fouilleer beschuldigde Fijngoed.

Raaf fouilleert Dokus en haalt de beurs te voorschijn.

RAAF: Goudvinkjes, chef.

PAUWOOG: Zelfs dat waart ge van plan achter te houden. Brigadier, doe me een plezier en stop me in dezelfde cel als die schurk.

KRAAI: Aangezien onze huizen van detentie overvol zijn, zit die kans er dik in.

PIRRE en NIJDAS: Stop hem ook bij ons!

KRAAI: Dit geld wordt geconfisqueerd en zal na verder onderzoek aan de rechtmatige eigenaar terugbezorgd worden.

SCHERP: Dat ben ik.

KRAAI: Dat zal verder onderzoek moeten uitmaken. Vooruit, mannen! Afvoeren, de hele troep!

Kraai, Raaf en de agenten leiden Dokus, Pirre, Pauwoog en Nijdas weg.

SCHERP: Ach, ik blijf alleen achter. Ik vrees dat ik mijn eed gestand zal moeten doen.

HAZEPEPER: Toch zou het betreurenswaardig zijn, nu ge zo dicht bij de kerkdeur staat om u zonder echtgenoot naar huis te zenden. Iemand die u vereert, die steeds trouw bleef aan uw echtgenoot en diep ontzag betoonde voor uw huwelijk, heeft me toevertrouwd

dat hij u wenst te benaderen. Kom, weduwe Scherp en kom, gij, jonge maagd. Schenk uw aandacht en uw diepste affectie aan eerbare mannen die uw trouw verdienen en u oprecht beminnen.

Oliver en Andreas komen nader.

SCHERP: Ik was inderdaad ziende blind. Het is alsof nu de schellen van mijn ogen vallen. Ik weet niet wat ik moet zeggen.

HAZEPEPER: Zwijg dan.

SCHERP: Nee. Vergeef ons, heren. Mijn dochter en ik hebben uw liefde miskend.

OLIVER: Vergeten is gemakkelijk als gij mij uw eeuwige trouw schenkt.

SANA: Oh, lieve Andreas, wat ben ik als van gewoonte dwaas geweest. Ik ook schenk u liefde en trouw, met heel mijn hart, met heel mijn ziel. Maar niet met mijn verstand. Kunt ge mij vergeven?

ANDREAS: Ik weet iets veel beters als ge ertoe in staat zijt. Kunt ge hard lopen?

SANA: Ik heb het nog nooit geprobeerd.

ANDREAS: Dan zal ik het u leren. Kom, we rennen uw zuster achterna. *(Beiden lopen af)*

SCHERP: Veel werd verklaard, maar nog steeds begrijp ik niet alles. Het juweel is van zuiver goud en briljanten. De ekster is licht. Hoe kan hij het dragen door de lucht? Of is het de duivel die het juweel in het nest van de zwartwitte dief heeft gelegd? Dit is voor mij een waar mysterie.

OLIVER: Zij die nooit steelt zal lenen,
Zij die nooit vloekt zal liegen.

SAARTJE: Nee, ik kan niet langer liegen. Ik wou het juweel nooit stelen. Dat was de voorwaarde. Ik deed het om mijn verwant kapitein Pauwoog uit dat afschuwelijke hok te halen. Straf

mij als ge het nodig vindt, maar ik zeg u. Ik zou het opnieuw doen als de gelegenheid zich voordeed.

OLIVER: Ik wist van bij het begin dat zij er iets mee te maken had.

SCHERP: Gij waart een van ons. Gij waart ongenaakbaar en zuiver. Dit is ongehoord. Vanonder mijn ogen. Ga zo ver mogelijk weg van hier.

HAZEPEPER: Een ogenblik, mevrouw. Bewonder de oprechtheid van dit eenvoudige meisje. Het wordt tijd dat gij u minder hardvochtig opstelt. Gij hebt nu zelf ondervonden wat het betekent gestraft te worden. Niet omwille van wandaden, maar omwille van uw goedgegelovigheid en uw hoogmoed. Uw gedrag is beklagenswaardig als ge niet vergeeft aan wie het goede wou doen uit liefde voor een verwant. Rentmeester, doe me een genoegen en denk er ook zo over.

SCHERP: Het zal zijn zoals gij verkiest, vrouw Hazepeper. Mijn gemaal, oh, mijn lieve, zoete echtgenoot. Ik heb dagen aan een stuk gehuild en getreurd. Vergeten doe ik u nooit, waar ge ook zijt. Vergeef mij, ik kan mijn eed niet gestand doen, want mijn vlees is zwak. *(Knielt)* Toch zal ik voor u blijven bidden, opdat gij het vagevuur snel moogt verlaten en in volle glorie kunt verschijnen voor het aanschijn van onze heer.

OLIVER: Vrouw, kniel niet langer neer,
Voor een man die niet meer bestaat. *(Trekt haar recht)*
Daar is niemand, gij noch ik, bij gebaat.
Wees liever wat minder vroom en devoot,
Want hier staat uw nieuwbakken echtgenoot.
Voor 't eerst in uw leven gaat ge luisteren naar mij,
En niet voor de laatste keer, geloof me vrij.

* * * * *